

Ulla Niemi-Pynttari

Toiminnalliset tapahtumat kansainvälisesti adoptoitujen nuorten kulttuuri-identiteetin vahvistajina

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituottaja amk

Kulttuurituotanto

Opinnäytetyö

2.4.2015

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Ulla Niemi-Pynttari Toiminnalliset tapahtumat kansainvälisesti adoptoitujen nuorten kulttuuri-identiteetin vahvistajina 56 sivua + 8 liitettä 2.4.2015
Tutkinto	Kulttuurituottaja (amk)
Koulutusohjelma	Kulttuurituotanto
Suuntautumisvaihtoehto	
Ohjaaja(t)	Lehtori Laura-Maija Hero
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia kulttuuri-identiteettiä vahvistavia tapahtumia 12–19-vuotiaat kansainvälisesti adoptoidut toivovat. Selvityksessä kartoitetaan kohderyhmälle jo tarjottavaa toimintaa ja ideoidaan uusia toimintamuotoja. Selvityksen tilaaja on Adoptioperheet ry. Yhdistys on adoptio-odottajien, -perheiden ja adoptoitujen edunvalvonnan, viestinnän ja vertaistuen valtakunnallinen asiantuntija.</p> <p>Selvitystyön teoreettisena viitekehyksenä on kulttuuri-identiteetti. Työ toteutettiin tapaustutkimuksena, joka pyrkii vastaamaan kysymyksiin minkälaista kulttuuri-identiteettiä vahvistavaa toimintaa kansainvälisesti adoptoidut nuoret toivovat, mitkä tekijät vaikuttavat tapahtumissa käymiseen, miten syntymämaan kulttuuri näkyy ja vaikuttaa tapahtumissa sekä mitä tapahtumilta toivotaan. Aineisto kerättiin adoptionuorten ja -vanhempien lomakekyselyllä, puolistrukturoiduilla ryhmähaastatteluilla sekä opinnäytetyötä varten kehitetyllä ”Liikennevalo” -kyselyllä, joka kartoittaa nuorten tapahtumissa käymiseen vaikuttavia tekijöitä. ”Tarinamatka” on esimerkki yhteisöllisestä, kulttuuri-identiteettiä vahvistavasta tapahtumakokelusta.</p> <p>Selvityksestä käy ilmi, että kansainvälisesti adoptoiduille nuorille kohdistettu toiminta on vähäistä ja perhetapahtumissa käy vähän yli 12-vuotiaita eikä yli 15-vuotiaita juuri ollenkaan. Selvityksen mukaan tapahtumilla ja erityisesti vertaistuellla on suuri merkitys kansainvälisesti adoptoitujen kulttuuri-identiteetin ja itsetunnon vahvistumiselle sekä erilaisuuden hyväksymiselle. Vanhemman myönteinen ja aktiivinen suhde lapsen lähtökulttuuriin tukee lapsen identiteetin muodostumista.</p> <p>Selvitys osoittaa, että vertaiskohtaamisia pitäisi olla läpi nuoren elämän, vaikka kiinnostus adoptiotapahtumia ja synnyinmaan kulttuuria kohtaan aaltoileekin iän mukana. Tapahtumien sisältö olisi rakennettava nuoria kiinnostavaksi ja toiminnalliseksi erilaisten työpajojen, liikuntamuotojen ja leirien avulla. Nuorten kuuleminen ja osallistaminen tapahtumien järjestämiseen olisi tärkeää. Vertaisohjaajina toimiminen ja omien kokemusten jakaminen nuoremille kansainvälisesti adoptoiduille kiinnostaa nuoria. Selvitys osoittaa, että toiseuden ja ulkopuolisuuden kokemuksia voitaisi helpottaa ”päästämällä” adoptionuoret aktiivisiksi toimijoiksi toiminnan kohteena olemisen sijaan.</p>	
Avainsanat	Kulttuuri-identiteetti, toiminnalliset tapahtumat, kansainvälinen adoptio

Author(s) Title Number of Pages Date	Ulla Niemi-Pynttäre Functional events strengthening the cultural identity of internationally adopted teenagers 56 pages + 8 appendices 2 April 2015
Degree	Cultural Manager
Degree Programme	Cultural Management
Specialisation option	
Instructor(s)	Laura-Maija Hero, Senior Lecturer
<p>The thesis is intended to clarify by what kind of events the 12-to 19-year-old internationally adopted children hope to build up their cultural identity. There are about 4500 internationally adopted children in Finland, including school aged children over 2200. The thesis also identifies the events already offered to the study group and aims to come up with ideas of new forms of events. The subscriber is Association for Adoptive families in Finland. The Association is nationwide adoption expert in lobbying, communications and peer support.</p> <p>The theoretical frame of reference is cultural identity. The thesis was carried through as a case study. The data was collected via a questionnaire, half-structured group interviews of young people and their parents and "Traffic light" -mapping developed in the thesis work. The pilot "Tarinamatka –event" is an example of communal act that aims to support cultural identity.</p> <p>The study showed that amount of events targeted at the study group is limited or is lost among activities referred to adoptive parents or smaller children. The outcome of the thesis is that the events targeted at the internationally adopted strengthen young people's self-esteem, acceptance of difference and identity building. Peer support is highly important to the young adoptees cultural identity building. Positive and active attitude towards child's birth culture by a parent supports identity building of a child even when he is living through a phase of small valuation of the birth countries culture.</p> <p>There should be enough of a peer support despite of the variation of the interest in the adoption event or the birth culture during years. The content of the events should be build up as attractive to the teenagers and functional. Functionality would increase by different forms of sports, workshops and camps. Teenagers want to be heard and want to participate themselves in the organising of the events. They have interest in serving as a peer support and sharing their own experiences with younger internationally adopted children. The study shows that the experience of otherness and alienation could be facilitated by "releasing" the adoption teenagers as active players in the target instead of object being.</p>	
Keywords	Cultural identity, functional events, international adoption

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Kansainvälisesti adoptoidun kulttuuri-identiteetti	5
2.1	Kansainvälinen adoptio	6
2.2	Kulttuuri-identiteetti	9
2.3	Kulttuuri-identiteettiin läheisesti liittyviä käsitteitä	11
2.4	Kulttuuri-identiteetin kehittyminen	12
2.5	Adoptiovanhemmat kulttuuri-identiteetin ylläpitäjinä	14
3	Kansainvälisesti adoptoiduille nuorille suunnattu toiminta	16
4	Tutkimuskysymykset	19
5	Tapaustutkimuksen menetelmät	20
5.1	Lomakekysely	23
5.2	Puolistrukturoidut ryhmähaastattelut	23
5.3	Liikennevalot ja vapaa ideointi	26
5.4	Tapahtumapilotti Tarinamatka	27
6	Millaisilla tapahtumilla nuorten kulttuuri-identiteettiä voidaan vahvistaa?	29
6.1	Mitkä tekijät vaikuttavat tapahtumissa käymiseen?	30
6.2	Miten syntymämaan kulttuuri näkyy ja vaikuttaa?	33
6.3	Mitä tapahtumilta toivotaan?	36
6.4	Nuorten ryhmähaastattelun tulosten yhteenveto	39
7	Adoptiovanhempien näkemykset tapahtumista ja niiden merkityksestä	40
7.1	Mitkä tekijät vaikuttavat tapahtumissa käymiseen?	40
7.2	Syntymämaan kulttuurin tarjoamisen merkitys	42
7.3	Mitä tapahtumilta toivotaan?	44
7.4	Aikuisten lomakekyselyn ja ryhmähaastattelujen yhteenveto	45
8	Pohdinta	46
	Lähteet	52

Liitteet

Liite 1 Lomakekysely (lapset ja nuoret)

Liite 2 Lomakekysely (vanhemmat)

Liite 3 Nuorten ryhmähaastattelukysymykset

Liite 4 Vanhempien ryhmähaastattelukysymykset

Liite 5 Huoltajan lupa alle 18-vuotiaan osallistumisesta

Liite 6 Facebook–haastattelukutsu nuorille

Liite 7 Termistö nuorille

Liite 8 Suomeen kansainvälisesti adoptoidut 2001-2014

1 Johdanto

Suomessa on yli 4500 kansainvälisesti adoptoitua lasta ja nuorta, joista noin puolet on kouluiässä. Vauvana adoptoidulla ei ole välttämättä mitään kosketusta lähtömaan kulttuuriin, mutta syntyperä ja siitä johtuva toiseuden kokemus kulkevat mukana läpi elämän. Yli 5-vuotiaana tai kouluikäisenä adoptoidulla puolestaan on jo vahva kulttuurinen identiteetti. (Adoptioperheet ry:n nettisivut.) Kokemukseni mukaan kansainvälisesti adoptoitneiden perheiden tapahtumatarjonta suuntautuu lähinnä alle kouluikäisille perheineen ja tapahtumissa käy vähän yli 12-vuotiaita eikä yli 15-vuotiaita juuri ollenkaan. Samalla nuoret ja heidän perheensä saattavat ”pudota” pois arvokkaan vertaistuen piiristä. Uskon, että erilaisin kulttuurituotannon keinoin lähtömaan kulttuuria voitaisi kuljettaa positiivisesti mukana lapsen kasvussa ja auttaa kulttuuri-identiteetin vahvistamisessa. Opinnäytetyössäni kartoitan kansainvälisesti adoptoiduille nuorille tarjottavaa toimintaa, kuuntelen erityisesti nuorten omia toiveita ja etsin uusia toiminnan muotoja.

Opinnäytetyön tilaaja on Adoptioperheet ry. Yksi yhdistyksen ajankohtaisista tavoitteista on adoptionuorten oman toiminnan tukeminen. Muissa Pohjoismaissa on jo huomattu tällaisen toiminnan suuri merkitys adoptoidun identiteetin kehittymiselle. (Adoptioperheet ry:n nettisivut.) Opinnäytetyö pyrkii antamaan lisäinformaatiota tavoitteeseen pääsemiseksi. Valtakunnallinen, adoptioneuvonantajista riippumaton yhdistys tarjoaa tukea ja vertaisuutta kotimaasta tai ulkomailta adoptoineille, adoptiota harkitseville, adoptioprosessissa mukana oleville sekä adoptoiduille. Adoptioperheet ry vaikuttaa aktiivisesti sosiaalialan verkostoissa ja osallistuu muun muassa Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimivan Adoptiolautakunnan täysistuntoon ja on Nordic Adoption Councilin (NAC) jäsen. Yhdistyksellä on noin 3100 aikuisjäsentä. Paikallisryhmiä yhdistyksellä on 49 ja ne toimivat 27 paikkakunnalla. Toiminnallaan Adoptioperheet ry tavoittaa noin 950 adoptioperhettä Suomessa. Yhdistys on perustettu vuonna 1997 nimellä Adoptiolasten vanhemmat ry. Yhdistys julkaisee Adoptioperheet-lehteä. (Adoptioperheet ry:n nettisivut.)

Opinnäytetyön viitekehyksenä on kulttuuri-identiteetti. Kokemukseni mukaan kansainvälisesti adoptoidun elämä on täynnä identiteettiin liittyviä ristiriitaisuuksia: ”Minulla on perhe, mutten tiedä, miltä minut synnyttänyt äiti näytti tai onko minulla sisaruksia”. ”Niin kauan kuin muistan, olen ollut suomalainen, mutta minulle huudellaan törkeyksiä englanniksi”. Kouluikäisenä Suomeen tullut, syntymämaassaan komeaksi kehattu poika, tajuaa yllättäen, ettei ulkonäkö enää kelpaa kuin vihaisten tuijotusten kohteeksi. Isänsä

kanssa kaupungilla kävelevältä teinitytöltä tiedustellaan maksullisten palvelujen hintaa. Mummo metrossa tokaisee esikoulu-ikäiselle, äitinsä kanssa sujuvasti suomeksi rupattelevalle tytölle: ”Mene takaisin sinne, mistä tulit!” Nämä ovat esimerkkejä kansainvälisesti adoptoitujen elämästä Suomessa. Uudessa paikassa ja tilanteessa, uusia ihmisiä kohdatessa, on kansainvälisesti adoptoidun ensin ”neuvoteltava” oikeutensa olla suomalainen. Oman identiteetin vahvistamiseksi jokainen ihminen tarvitsee turvallista ryhmää, vertaisten joukkoa, johon samastua ja kokea yhteenkuuluvuutta. Kansainvälisesti adoptoiduille nämä ”johonkin kuulumisen” kokemukset ovat erityisen tärkeitä. Kysymyksiä, mitkä jokainen adoptoitu varmasti jossain elämänsä vaiheessa esittää, ovat ”Mistä minä tulin?”, ”Kuka minä olen?” ja ”Mihin ryhmään minä kuulun?” Kansainvälisesti adoptoiduille suunnattujen tapahtumien järjestämisessä tarvitaan herkkyyttä ja tietämystä myös identiteetin kehitykseen liittyvistä seikoista.

Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan laadullinen, tapaustutkimuksen keinoin toteutettu selvitys, jonka pääkysymys on: ”Minkälaista kulttuuri-identiteettiä vahvistavaa toimintaa kansainvälisesti adoptoidut 12-19-vuotiaat nuoret kaipaavat?” Alakysymyksiä ovat: ”Mitkä tekijät vaikuttavat tapahtumissa käymiseen?”, ”Miten syntymämaan kulttuuri näkyy ja vaikuttaa tapahtumissa?” sekä ”Mitä tapahtumilta toivotaan?” Opinnäytetyöni tutkimusaineisto on kerätty ryhmähaastatteluilla sekä lomakekyselyllä nuorille ja nuorten vanhemmille. Opinnäytetyössä esitellään myös tapahtumapilotti, yhteisöllinen esitys Tarinamatka sekä siitä saatuja kokemuksia. Oma hiljainen tietoni useiden vuosien ajalta kuuluu osana tutkimusaineistoon. Valitsin opinnäytetyöni kohderyhmäksi 12–19-vuotiaat kansainvälisesti adoptoidut nuoret, koska kansainvälisesti adoptoiduilla teini-ikäisyyden ja puberteetin alkaminen on usein kantasuomalaisia ikätovereitaan varhaisempaa (Adoptioperheet ry:n nettisivut). Yläikärajan asetin 19-vuotiaisiin siksi, että halusin kuulla myös täysi-ikäisten mielipiteitä. Kokemukseni mukaan vanhemmilla on suuri vaikutus tapahtumissa käymiseen ja kulttuuri-identiteetin muodostumiseen.

Kulttuurituottajan tehtävänä on mm. uudenlaisten kulttuuristen tapahtumien ja elämysten kokeileminen (Uotila, Tuottaja 2020 2012, 15). Vaikka kohderyhmäni onkin hyvin marginaalinen Suomen kulttuurituotannon kentällä, koen sen liitännäisvaikutusten olevan merkitykseltään suurempia. Tapahtumatoiminnassa olisi mielestäni otettava huomioon se jatkuvasti kasvava nuorten joukko, jonka ensimmäinen kotimaa ei ole Suomi. Erityisen tärkeää olisi mielestäni yhteisöllisyyden ja vertaisryhmän tuen huomioiminen. Kohta koulunsa aloittavan adoptiotyttären äitinä ja liki kymmenen vuotta adoptiokenttää seuran-

neena sekä paljon adoptioperheitä tuntevana aihe koskettaa läheisesti itseäni. Työharjoitteluni Adoptioperheet ry:ssä sekä monet keskustelut ja yhteydenotot vapaaehtoistoiminnan harjoittelijan roolissa ovat vahvistaneet oletustani siitä, että nuorisotyötä adoptiokentällä pitää kehittää ja tukea. Adoptiovanhemmuuden lisäksi aihe innostaa itseäni kulttuurituottajana. Kansainvälisesti adoptoitujen lisäksi on monia muita pieniä monikulttuurisia ryhmiä, joiden tapahtumatuottamiselle kulttuurituottajan ammattitaidosta olisi apua.

2 Kansainvälisesti adoptoidun kulttuuri-identiteetti

Työni teoreettisena viitekehyksenä on kulttuuri-identiteetti. Teoriapohjana ovat identiteetin eri puolia käsittelevät teokset sekä Suomessa kansainvälisesti adoptoitujen kulttuuri-identiteettiä sivuavat tutkimukset (lähinnä pro gradu –tutkielmat), koska kansainvälisiä tutkimuksia ei välttämättä voi suoraan verrata suomalaiseen yhteiskuntaan ja Suomeen ulkomailta adoptoituihin lapsiin (Ruohio 2014, 78-79). Vaihtoehtoista viitekehystä etsin esimerkiksi monikulttuurisesta nuorisotyöstä. Totesin kuitenkin, että kohderyhmäni erityisyydestä johtuen perinteisen monikulttuurisen nuorisotyön käsite ei sellaisenaan sovellu kansainvälisen adoption kautta Suomeen tulleisiin, koska se rajataan yleensä maahanmuuttajiin ja pakolaisstatuksella Suomeen saapuneisiin (Honkasalo & Souto 2007, 115).

Nimityksellä (Monikulttuurinen nuorisotyö) haluamme korostaa, että nuorisotyö ei ole (pelkästään) nuorisotyötä maahanmuuttajanuorten parissa, ---. Monikulttuurisen nuorisotyön kohde on moninainen. Yhtäältä sen voidaan ajatella kohdistuvan sellaisiin nuoriin, jotka ovat asuneet Suomessa vasta vähän aikaa ja joiden suomenkielen taito on rajallinen. Toisaalta monikulttuurisen nuorisotyön tulee keskittyä tukemaan jo pitkään Suomessa asuneiden tai täällä syntyneiden vähemmistökulttuureja edustavien nuorten kansalaisvalmiuksia ja kansalaisuutta yhdessä suomalaisnuorten kanssa. Monikulttuuriseen nuorisotyöhön sisältyy myös suomalaisnuorten ja heidän kykyjensä ja tapojensa tukeminen monikulttuurisessa yhteiskunnassa. (Honkasalo, ym. 2007, 115.)

Olen huomannut, että ulkonäkönsä perusteella maahanmuuttajiksi luokitellut, mutta usein vahvasti suomalaisiksi identifioituneet kansainvälisesti adoptoidut ovat ryhmänä jossain monikulttuuristen maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten välinmaastossa. Puolivuotiaana Suomeen tulleesta ja useita vuosia täällä asuneesta lapsesta saatetaan kysyä, ymmärtääkö hän suomea tai puhuuko hän syntymämaaan kieltä.

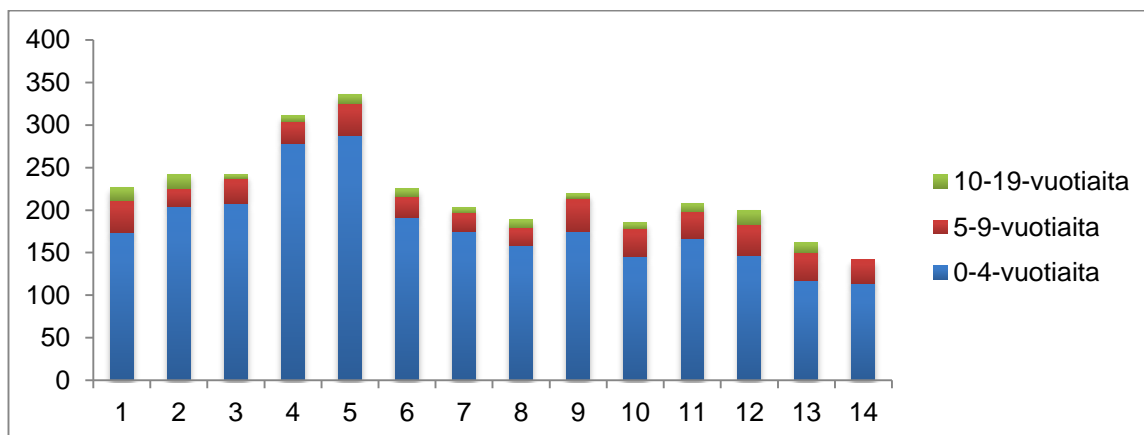
2.1 Kansainvälinen adoptio

Adoptio eli lapseksiottaminen on oikeudellinen toimenpide, jossa lapsi saa adoptioperheessään biologisen lapsen aseman. Kansainväliseen adoptioon lapsi luovutetaan vasta, kun on tutkittu lapsen biologisen vanhemman avustamisen ja kotimaisen adoption mahdollisuus. Adoption tarkoituksena on etsiä lapselle koti, jossa hänen kasvuun ja kehitystään voidaan mahdollisimman hyvin tukea. (Koskinen 2014, 7.) Adoptiolaissa (2012/22) kansainvälinen adoptio määritellään lastensuojelutoiminnaksi, jonka lähtökohdana on lapsen etu. Suomessa kansainvälinen adoptiotoiminta on luvanvaraista ja säänneltyä. Ensimmäinen adoptiolaki säädettiin vuonna 1925 ja se uudistettiin vuonna 1985 huomioimaan myös kansainvälinen adoptio (Parviainen 2003, 7-9). Uusi adoptiolaki hyväksyttiin vuonna 2012 ja se koskee sekä kotimaan että kansainvälisiä adoptioita. Uusi adoptiolaki mahdollistaa niin sanotun avoimen adoption, joka antaa lapselle oikeuden ylläpitää suhteita biologisiin vanhempiin. Kansainvälistä adoptiotoimintaa hoitaa Suomessa kolme palvelunantajaa: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, Interpedia ry ja Pelastakaa lapset ry. (Väestöliitto 2012, 5.)

Vuoden 1985 jälkeen Suomeen on adoptoitu kansainvälisesti noin 4500 lasta. Nyt heistä yli 2200 on peruskouluikäisiä, neljännes täysi-ikäisiä ja neljännes alle kouluikäisiä (Adoptioperheet ry:n nettisivut). Määrällisesti eniten kansainvälisiä adoptioita tehtiin 2000-luvun alussa. "Huippuvuosien" 2004–2005 jälkeen kansainväliset adoptiot ovat vähentyneet maailmanlaajuisesti. Syitä on monia: yhteiskunnat vaurastuvat, lähettäjämaiden lastensuojelu paranee, adoptiolait kiristyvät, asenne yksinhuoltajia kohtaan muuttuu hyväksyvämmäksi, ehkäisyvalistus laskee ei-toivottujen raskauksien määrää ja syntyvyys alenee. Yhä useammin lapset pyritään sijoittamaan oman maan sisälle - vauvaikäiset ja terveet lapset ensimmäisinä - kansainväliseen adoptioon luovutettavat lapset ovat yhä vanhempia ja/tai niin sanotusti erityistarpeisia. Kansainvälisessä vierasadoptiossa lapset ovat harvoin yli 10-vuotiaita. (Väestöliitto 2012, 7.)

Vuonna 2014 kansainvälisesti adoptoituja lapsia saapui Suomeen 142. Adoptiolapsia Suomeen luovuttavia maita (lukumääräisesti eniten luovuttavasta maasta alkaen) olivat Kiina, Etelä-Afrikka, Venäjä, Filippiinit, Thaimaa, Intia, Etiopia, Kolumbia ja Bulgaria. Osa lapsista adoptoidaan yhdessä yhden tai useamman sisaruksen kanssa. (Tilastokeskus 2013).

Kuviosta 1 on nähtävissä kansainvälisen adoption kautta Suomeen tulneiden lasten iät suhteutettuna toisiinsa. Kuvio on koostettu Suomen Tilastokeskuksen (2013) ja Valviran (2014) taulukoista.

Kuvio 1. Kansainvälisesti Suomeen adoptoidut lapset 2001-2014 ikäryhmittäin (1 = vuosi 2001, 2 = 2002, jne.) (Tilastokeskus 2013; Valvira 2014. Liite 2 (2/2))

Kuviosta erottuvat selvästi ”huippuvuodet” 2004 ja 2005, jolloin kansainvälisesti adoptoituja lapsia saapui Suomeen yli 300 kumpanakin vuotena. Taulukko kertoo myös sen, että yli 5-vuotiaiden määrä on pysytellyt suunnilleen saman suuruisena, vaikka kansainvälisesti adoptoitujen kokonaislukumäärä on laskenut. Yli 5-vuotiaiden prosentuaalinen osuus kaikista Suomeen kansainvälisesti adoptoidusta lapsista on siis noussut. Esimerkiksi vuonna 2003 yli 5-vuotiaiden osuus oli 14%, kun se vuonna 2013 oli 27,8% (Liite 8). Lukemaa kasvattaa hieman se, että Tilastokeskus tilastoi myös perheen sisäiset adoptiot vierasadoptioiden eli perheen ulkopuolelta adoptoitujen lisäksi.

Kansainväliseen adoptioon kohdistuu kritiikkiä sekä yhteiskunnallisella että yksilön etua painottavalla tasolla. Kyvyttömyys huolehtia omista lapsista ja heidän luovuttamisensa vauraampiin maihin koetaan monissa maissa nöyryyttävänä (Väestöliitto 2012, 6). Perheen ja kasvatusympäristön tarjoamisen adoptiolapselle katsotaan joissain luovuttajamaissa sisältävän viestin siitä, että vastaanottajamaa on lapselle parempi paikka (Parviainen 2003, 9). Lapsen etu kansainvälisessä adoptiossa puhuttaa niin lähettäjä- kuin vastaanottajamaissakin. Vaikka adoptiovanhempien ja kansainvälistä adoptiota hoitavien tahojen intresseissä onkin antaa adoptiolapselle mahdollisuus sekä säilyttää jonkinlaiset juuret syntymämaassa että kiinnittyä uuteen perheeseen, etenkin adoptoitujen kokemana rasismi herättää vastustusta kansainvälistä adoptiota kohtaan. (Rastas 2007, 60.)

”Yhteistä kaikille adoptiolapsille, myös Suomessa syntyneille, on perustavanlaatuinen ja aina jälkensä jättänyt hylkäämiskokemus: kokemus siitä, että minua ei ole haluttu, minut on annettu pois, minusta ei ole voitu huolehtia. Tämä on merkittävä kokemus myös sellaiselle lapselle, joka on adoptoitu aivan vauvana.” (Adoptioiperheet ry 2013, 9.)

Adoptioiperheessä kohdataan lapsen hylkäämiskokemuksen tai -kokemusten, puutteellisen hoidon ja rakkauden sekä virikkeettömyyden jäljet mahdollisina kiintymyssuhteen ongelmina. Jokainen adoptiolapsi on jättänyt tutun lastenkodin, kielen, tuoksut ja maut. Kansainvälisessä adoptiossa etninen tausta, kahdet vanhemmat ja kaksi kotimaata asettavat omat haasteensa. Adoptiovanhemman onkin tiedostettava, tunnistettava ja hyväksyttävä adoptiolapsen erityisyys ja siihen liittyvät haasteet, jotka voivat kulkea mukana perheen arjessa läpi elämän. Ympäristö voi osoittaa kiinnostusta monin tavoin ja reagoida voimakkaastikin. Erityisen tärkeää lapsen kannalta on vanhempien joustavuus, syntymämaan arvostus, kyky asettua adoptiolapsen asemaan sekä lapsen itsetunnon ja identiteetin tukeminen. Myös rasismista keskusteleminen on tärkeää. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013:21, 18; 47.)

Adoptioon luovutettavien lasten iät vaihtelevat muutamasta kuukaudesta teini-ikäisiin. Adoptiolapsen kehitys ei välttämättä kulje samaan tahtiin oman ikäryhmän kanssa, vaan hän voi vaikuttaa huomattavasti fyysistä ikäänsä nuoremmalta tai vanhemmalta. Adoptoidut lapset ovat aina jossain määrin erityisen hoivan ja tuen tarpeessa. Erilaisten elämään ja kehitykseen (esimerkiksi koulun aloitus tai murrosikä) liittyvät muutokset saattavat aktivoida varhaiset kokemukset uudelleen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013:21, 18-19.) Lapsi voi kärsiä turvattomuudentunteesta, alhaisesta itsetunnosta ja kontaktivaikeuksista hyvinkin pitkään. Onkin mahdollista, että adoptoitu joutuu rakentamaan identiteettiään läpi koko elämänsä. (Emt 2013:21, 47.)

Nurmi-Aholan (2007) mukaan Suomeen adoptoidut tuntevat huonosti syntymämaansa kulttuuria tai kokevat sen vieraaksi suomalaiseen kulttuuriin verrattuna. Sama ilmiö on todettavissa muun muassa Ruotsiin adoptoitujen keskuudessa. Kontakteja syntymämaan ihmisiin ei juurikaan ole. Esimerkiksi Yhdysvalloissa väestöpohjan ollessa etnisesti huomattavasti monimuotoisempi, on muualta adoptoitujen helpompi kohdata sekä samasta maasta tulevia että heidän kulttuuriaan. Syntymämaan kulttuuriin liittyvien asioiden tekemistä tarkastelemalla Suomeen adoptoiduista saisi kuvan, etteivät he identifioitu syntymämaalaisiksi juuri lainkaan, vaikka syntymämaalaisuus tulee esiin itsemäärittelyissä. (Nurmi-Ahola 2007, 84-85.) Kuten Koskinen (2008, 99) toteaa adoptoiduille nuorille aikuisille tekemässään tutkimuksessa, synnyinmaa edustaa poikkeuk-

setta heille jotain erityistä. Samaa asiaa Susan K. Dorow (2006, 206) kutsuu ”menneisyyden haamuiksi” etniset rajat (transracial adoption) ja kansallisuudet ylittävissä adoptioissa.

Kansainvälisesti adoptoitujen nuorten elämään liittyy monia taustavaikuttajia, jotka eivät välttämättä tule esiin jokapäiväisissä tilanteissa. Kokemukseni mukaan he joutuvat usein myös syntymämaata koskevan negatiivisen uutisoinnin edustajiksi, vaikka heillä ei olisi minkäänlaista suhdetta itse uutisen aiheeseen. Kansainvälisesti adoptoidut nuoret painivat murrosiän kuohunnassa kantasuomalaisten ikätovereidensa kanssa samojen identiteettiongelmien lisäksi monissa muissakin asioissa. Näitä ovat adoptiotaustan lisäksi muun muassa kulttuuri-identiteetti, etnisyys ja rasismi.

2.2 Kulttuuri-identiteetti

Kulttuuri-identiteetti voidaan määritellä yksinkertaisesti identifioitumiseksi kansalliseen tai etniseen kulttuuriin. Saija Benjamin (2014) toteaa, että kulttuuri-identiteetti sekoitetaan usein etniseen tai kansalliseen identiteettiin tai niitä käytetään jopa toistensa synonyymeinä. Kulttuuri-identiteetti kuvaa sitä ryhmäänkuuluvaisuuden tunnetta, joka saadaan jakamalla samat arvot, kieli, historia ja perinteet. Etninen identiteetti on tiettyyn etniseen ryhmään samastumista. Kansallinen identiteetti puolestaan kohdistuu valtionrajojen rajaamaan yhteisöön. (Benjamin 2014, 65-66.) Kulttuurilla tässä yhteydessä tarkoitetaan tapaa jäsentää ja määritellä jokapäiväistä elämää ja maailmankatsomusta, kuten arkisia, näkyviä käytäntöjä pukeutumiseen, ruokaan ja musiikkiin liittyen tai vähemmän näkyviä arvoja, normeja ja perhekasityksiä. Inhimillinen kulttuuri on jatkuvassa muutoksessa. (Rastas, Huttunen & Löytty 2005, 26-28.) Kulttuuri-identiteettiä voidaan vahvistaa esimerkiksi kielen tai muun oman kulttuurin kokemisen kautta, vaikka eläisikin toisen kulttuurin piirissä. Suhtautuminen omaan vähemmistökulttuuriin voi olla myönteinen tai kielteinen. Kulttuuri-identiteetille voidaan hakea vahvistusta tai se voidaan kokea taakana sekä epävarmuuden ja alemmuudentunteen tuojana. (Liebkind 1988, 58.)

Identiteetti voidaan jakaa sosiaaliseen ja henkilökohtaiseen identiteettiin (Liebkind 1988, 62-64). Henkilökohtaista identiteettiä rakennetaan peilaamalla itseä muihin ympärillä oleviin ja hakemalla eroavaisuuksia, joiden avulla työstetään kuvaa itsestä muista eroavana, ainutlaatuisena olentona. Sosiaalista identiteettiä rakennetaan hakemalla ympäröivän ryhmän jäsenistä samankaltaisuuksia. (Helkama, ym. 2004, 366; Liebkind 1988,

66-70.) Koska osa minäkuvasta tai identiteetistä määräytyy ryhmäjäsenyyksien perusteella, nähdään oma ryhmä mieluummin myönteisessä kuin kielteisessä valossa (Helkama, ym. 2004, 312). Benjamin (2014, 67-68) toteaa, että kulttuuri-identiteettiin vaikuttavia ryhmäjäsenyyksiä ovat sukupuoli, kodin kulttuuriin, valtakulttuuriin, etnisyyteen tai ulkonäköön, uskoon, kieleen, seksuaalisuuteen, yhteiskuntaluokkaan, alakulttuureihin tai johonkin erityispiirteeseen perustuvat ryhmäjäsenyydet. Jokainen ryhmä muokkaa ihmisen identiteettiä ja vaikuttaa hänen käyttäytymiseensä.

Kuvio 2. Yksilön kulttuuri-identiteettiin vaikuttavat ryhmäjäsenyydet (Benjamin 2014, 67)

Ryhmiiin kuulumisen perustuu annettuihin (esimerkiksi sukupuoli ja ihonväri), saavutettuihin (ammatti ja poliittiset ryhmittymät) tai omaksuttuihin (vuorovaikutustyyli) identiteetin sisältöihin. Ryhmäjäsenyyksien merkitys vaihtelee, vaikka ne kaikki vaikuttavatkin identiteetin kehitykseen. (Liebkind 1988, 66-70.) Etninen identiteetti ja jäsenyys kulttuuriryhmässä nousevat usein keskeisiksi nuoruusiässä ja aikuisuuden kynnyksellä. Myöhemmin niiden merkitys saattaa vähentyä ja korvautua vaikkapa ammatillisella tai poliittisella samastumisella. (Benjamin 2014, 30.)

Stuart Hallin (1999, 224-225) mukaan on ainakin kaksi erilaista tapaa ymmärtää kulttuuri-identiteetti. Ensimmäinen perustuu yhteisiin historiallisiin kokemuksiin ja kulttuuriin, "todellisuuden" muuttumattomaan jatkumoon. Tästä voidaan käyttää esimerkiksi termiä kollektiivinen, "todellinen" minä. Toisessa kulttuuri-identiteetin näkökulmassa tunnustetaan myös eroavaisuuksien olemassaolo "yhden kokemuksen" tai "yhden identiteetin" sijaan. Hallin mukaan on kyse "joksikin tulemisesta" "jonakin olemisen" sijaan. (Hall 1999, 227-228.) Ihmisillä on useita erilaisia pirstoutuneita ja epäyhtenäisiä identiteettejä, jotka ovat jatkuvassa muutoksessa ja niitä luodaan läpi koko elämän. (Hall 1999, 249-

251.) Maarit Koskisen (2008) mukaan kansainvälisesti adoptoidut kokevat itsensä identiteetiltään ja kulttuuriltaan suomalaisiksi, mutta heidät määritellään ulkomaalaisiksi kantaväestöstä poikkeavan ulkonäön takia. He joutuvat käymään jatkuvia identiteettineuvotteluja ympäristön hyväksynnän saadakseen. Identiteettineuvottelussa ”alistettu” tarjoaa ”valtaapitäville” itsestään määritelmiä, joiden avulla hänet hyväksytään ryhmän jäseneksi (Liebkind 1988, 86-87). Adoptiotausta toimii välineenä suomalaisuuden saavuttamiseksi ympäristön silmissä, koska monet pitävät adoptiota joitakin muita maahanmuuton syitä hyväksytympänä (Koskinen 2008, 100).

2.3 Kulttuuri-identiteettiin läheisesti liittyviä käsitteitä

Opinnäytetyötä varten läpikäymässäni lähdeaineistossa kulttuuri-identiteetistä puhuttaessa esiintyivät usein muun muassa käsitteet etnisyys, ”rotu”, transnationaalit juuret, rasismi ja toiseus. Koska käsitteet liittyvät läheisesti kulttuuri-identiteettiin, määrittelen ne lyhyesti, kansainväliseen adoptioon suhteutettuna, myös omassa työssäni.

Etnisyydellä tarkoitetaan yleensä vahvasti kulttuuriin perustuvien erojen liittämistä ihmiseen. Etnisellä ryhmällä oletetaan olevan yhteinen alkuperä. Etnisyys on aina suhteessa muihin ryhmiin, toisin sanoen ryhmät määrittelevät toisensa etnisiksi omasta näkökulmastaan käsin. Käsitteenä etnisyyttä pidetään ”*rotua*” korrektimpana tai neutraalimpana. Vanhanaikaisena pidetyllä ”*rodun*” käsitteellä viitataan yleensä perittyihin fyysisiin piirteisiin, kuten ihonväriin ja muihin biologisiin ja geneettisiin piirteisiin (Rastas ym. 2005, 11.) Maarit Koskisen (2008) haastattelemat adoptoidut nuoret aikuiset identifioituivat omaan etniseen ”*rotuunsa*”, vaikka tunsivatkin suurinta läheisyyttä adoptiovanhempiensä edustamaan ”*rotuun*”. Haastatellut myös hyväksyivät adoptioperheestään poikkeavan ulkonäkönsä ja kokivat erilaisuutensa positiivisena asiana. Oman etnisen ryhmänsä edustajiin ja muihin maahanmuuttajiin he kuitenkin pitivät etäisyyttä. (Koskinen 2008, 100-101.) Rastaa (2007) mukaan *transnationaalit juuret* kiinnittävät ihmisen tavalla tai toisella johonkin, joka määritellään Suomen ja suomalaisuuden ulkopuolelle ja samalla kyseenalaistavat hänen oikeutensa ajatella Suomi ja suomalaisuus omaksi kodikseen. Rastas ajattelee juuret ennen kaikkea sosiaalisiksi ja kulttuurisiksi. Juurtuminen on vaikeampaa tai ainakin tavallista monimutkaisempi prosessi, jos ympäristö kyseenalaistaa jonkun oikeuden tai mahdollisuuden kuulua ”tänne”, olla ”täällä” kotonaan. (Rastas 2007, 24-27; 109.)

Kansainvälisestä adoptiosta puhuttaessa ei voida ohittaa *rasismin* käsitettä. Kokemukseni mukaan rasismi koskettaa monia kansainvälisesti adoptoineita perheitä, etenkin jos lapsen ihonväri poikkeaa kantasuomalaisista. Koskisen (2008, 3) tutkimuksessaan haastattelemat kansainvälisesti adoptoidut olivat kaikki kohdanneet erilaisia rasismin muotoja. Erilaisten ihonvärien olemassaolon huomaaminen ei vielä ole rasismia (Rastas 2005, 84). Suppeimmillaan rasismiksi määritellään toiminta, joka on aina tietoisesti vihamielistä ja jonka tarkoituksena on tuottaa vahinkoa (Rastas, 2002, 29). Tavallisessa arkipuheessa saatetaan kuitenkin tahattomasti oikeuttaa tai normalisoida rasistisia asenteita ja käytäntöjä. "Ei-valkoisen miehen hommista" tai "neekerimallista" puhuttaessa, ollaan tekemisissä rasismin kanssa, vaikka sen kohteita tai välittömiä seurauksia ei voitaisi osoittaa. (Rastas, ym. 2005, 73-75.) Rasismin käsitteleminen ja siitä puhuminen on usein ongelmallista. Valkoihoisen adoptiovanhemman on vaikea tunnistaa rasismia ja asettua sitä kohtaavan lapsen asemaan, kun omakohtaista kokemusta rasismista ei ole. (Rastas 2007, 132-134.) Rasismista puhuminen koetaan vaikeaksi myös ammattilaisten keskuudessa. Monikulttuurisen nuorisotyön piirissä nuorisotyöntekijät helposti vaikenivat ilmiön edessä tai pitivät rasistista kommentointia nuorten keskinäisinä "heittoina", vaikka nuoret itse toivoisivat avointa ja runsaampaa keskustelua rasismista ja sen syistä. (Hoikkala, ym. 2007, 57.)

Rasismi on aina *toiseuden* tuottamista (Adoptioperheet ry:n nettisivut). Toiseus kuvastaa valtasuhdetta, jossa joku tai jokin määritellään erilaiseksi ja myös toista alemmaksi. Esiin nostetaan poikkeavia piirteitä ja stereotypioita (tumma iho = laiskuus ja seksuaalisuus). (Rastas, ym. 2005, 162-163.) Kokemukseni mukaan kansainvälisesti adoptoitujen ja muidenkin ulkonäöltään kantaväestöstä poikkeavien kohdalla vaaditaan jatkuvia identiteettineuvotteluja toiseuden kokemusten poistamiseksi.

2.4 Kulttuuri-identiteetin kehittyminen

Benjaminin (2014) mukaan kulttuuri-identiteetti, samoin kuin etninen identiteetti, alkaa kehittyä hyvin varhain. Positiivinen samastuminen omaan kulttuuriin on tärkeää jo pienelle lapselle. Etnisen identiteetin kehittymiseen vaikuttaa sekä se, miten muut näkevät ja luokittelevat yksilön, että yksilön oma kokemus ryhmään kuulumisesta. Benjamin esittää etnisen ja kulttuuri-identiteetin kehittymisen jatkumona varhaislapsuudesta aikuisuuteen. (2014, 76-79.)

Kuvio 3. Etnisen- ja kulttuuri-identiteetin kehittyminen (Benjamin 2014, 77)

Oman ja muiden etnisyyden tiedostaminen riippuu siitä, kuinka paljon lapsi näkee ja kokee erilaisuutta. Rasismista ja syrjimisestä ei vielä ymmärretä, vaan asenteet heijastuvat perheen ja yhteiskunnan arvomaailmasta. Benjaminin mukaan ennen teini-ikää ja nuoruutta oma etnisyyttä ei yleensä juuri pohdita. Kodin, perheen ja ympäristön välittämä positiivinen kuva lapsen etnisyydestä on merkittävä tekijä kulttuuri-identiteetin rakentamisessa. Päiväkodin ja koulun aloittaminen asettavat lapsen pohtimaan identiteettiään uudella tavalla, ja kohtaamaan mahdollisesti myös ikäviä tilanteita etnisyydestään johtuen. Kodin ja ympäristön eriävät asenteet hämmentävät ja vaikuttavat nuoren identiteetin etsimisen, identiteettineuvottelun ja oman paikan sekä kuulumisen tunteen löytämiseen. (Benjamin 2014, 79-81)

Anna Rastaan (2008) mukaan identiteetin rakentumisen ajatellaan usein kuuluvan vahvasti nuoruuteen. Nuoren identiteetin rakentamisessa mukana ovat perhe ja muut nuoren kanssa toimivat, mutta erityisesti nuoren ikätoverit. Merkittävänä seikkoina nuoren identiteetin rakentumisessa näyttäytyvät myös etnisuus, rasismi ja antirasismi. (Rastas 2008, 53.) Nuoruusvuosina usein kiinnostus omaa alkuperää ja etnisyyttä kohtaan kasvaa, nuori etsii ryhmäjäsenyyksiä ja kokeilee erilaisia rooleja. Tutkimusten mukaan identiteetin etsimiseen kannustamisella on positiivinen vaikutus itsetunnon kehittymiselle, tyytyväisyyden ja onnellisuuden tunteille sekä vähäisemmälle masentumiselle ja yksinäisydentunteelle. Aikuisuutta lähestyttäessä nuorella tulisi olla selkiytynyt ja positiivisesti kehittynyt kulttuuri-identiteetti. (Benjamin 2014, 82-83.)

Koskisen (2008) mukaan etenkin pienenä Suomeen adoptoidut nuoret aikuiset identifioituvat vahvasti suomalaiseen kulttuuriin, kun taas 6-7-vuotiaana adoptoiduilla on läheisempi suhde syntymämaan kulttuuriin. Myös syntymämaan edustajien tunteminen vahvistaa suhdetta syntymämaan kulttuuriin. Pintapuolinen tietämys esimerkiksi

ruokakulttuurista, musiikista tai maantieteellisistä ja historiallisista faktoista ei riitä syntymämaan kulttuuriin identifioitumiselle. Ne voivat jopa vahvistaa identifioitumista suomalaiseseen kulttuuriin. (Koskinen 2008, 99.) Maahanmuuttajia, ulkomaalaisten jälkeläisiä ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvia lapsia ja nuoria käsittelevä tutkimus puhuu usein monikulttuurisista identiteeteistä. Tähänastisen suomalaisen tutkimuksen valossa erityisesti valtaväestöstä poikkeava ihonväri voi tuottaa lapsille ja nuorille kokemuksia siitä, ettei heitä oleteta eikä aina hyväksytä yhtä suomalaisiksi kuin muut. Toisaalta samanlaisia kokemuksia on ollut myös Venäjältä tulleilla maahanmuuttajalapsilla ja -nuorilla. (Rastas 2007, 53-54). Rastaa mielestä Suomessa tarvittaisi enemmän keskustelua ja tutkimustietoa rasismista, etnisyyden ja "rodun" merkityksistä sekä lasten ja vanhempien kokemuksista ja tavoista käsitellä rasismia kysymyksiä. Keskustelu liittyy niin adoptiolasten hyvinvointiin kuin adoptiovanhempien ja -ammattilaisten kyvykkyyteen ja valmiuteen nähdä rasismi osana adoptioperheen elämää. Rastas kuitenkin kritisoi väitettä siitä, että olisi aina lapsen edun mukaista syntyä tai päästä perheeseen, jossa kaikilla olisi samanlainen etninen (tai "rotu-") tausta. (2007, 134-135.) Nykymaailmassa se ei mielestäni olisi edes mahdollista.

2.5 Adoptiovanhemmat kulttuuri-identiteetin ylläpitäjinä

Kokemukseni mukaan vanhemmilla on merkittävä osuus adoptiolapsen kulttuuri-identiteetin kehittymisessä. Siksi olen huomionut opinnäytetyssäni myös adoptiovanhemmat sekä nuorten että vanhempien itsensä näkökulmasta. Teoksessaan Pitkä tie äidiksi Lilly Korpiola (2014, 218-219) lainaa tanskalaista adoptiopsykologi Robert Jonasenia, jonka mukaan *"pitkällä aikavälillä ajateltuna tärkeintä vanhempien lasten adoptiossa on kiintymyssuhteen luomisen lisäksi lapsen kulttuurihistorian ylläpitäminen. Adoptiovanhemman suhde lapsen lähtökulttuuriin vaikuttaa vanhemman kykyyn rakentaa yhdessä lapsen kanssa siltaa menneen ja nykyisyyden välille."* Korpiolan mukaan on tärkeää olla kiinnostunut lapsen lähtökulttuurista, vaikka lapsi parhaillaan kävisikin suomalaiseen kulttuuriin sopeutumisessaan läpi vaihetta, jolloin syntymämaan kulttuuria ei arvosteta. Vanhemman myönteinen ja aktiivinen suhde lapsen lähtökulttuuriin tukee lapsen identiteetin muodostumista. Myös Benjamin (2014, 79-81) toteaa kodin, perheen ja ympäristön välittämän positiivisen kuvan lapsen etnisyydestä olevan merkittävä tekijä kulttuuri-identiteetin rakentumisessa.

Tuntemiani adoptiovanhempia askarruttaa kysymys lapsen syntymämaan kulttuurin kuljettamisesta mukana tämän elämässä. Tyylit vaihtelevat lähes täydellisestä taustakulttuurin unohtamisesta sen päivittäiseen huomioimiseen kielenopiskelun, kouluvalintojen ja sosiaalisen ympäristön muodossa. Dorow (2006) jaottelee vanhemmat neljään ryhmään näissä valinnoissaan, jotka kaikki tähtäävät toimintaan lapsen parhaaksi. Suvi Korenius (2007) puolestaan jakaa suomalaiset adoptiovanhemmat Suomi-keskeisiin ja monikulttuurisiin vanhempiin.

Dorowin (2006) mukaan *assimilaatio* (assimilation) tarkoittaa lapsen sulauttamista uuden kotimaan kulttuuriin, syntymämaan kielen, tavat, arvot ja käyttäytymismallit unohtaen. Syntymämaan kulttuurin esiintuomista pidetään ”pakkosyöttämisenä” ja esteenä lapsen sopeutumiselle uuteen kotimaahansa. (Dorow 2006, 216.) *Monimuotoisuuden vaaliminen* (celebrating plurality) korostaa eroavaisuuksien suhteuttamista monikulttuuriseen yhteiselo. Tässä suhtautumistavassa kulttuuri-identiteetti voidaan valita, mutta maailmaa ei katsota pelkästään sen kautta. Amerikkalaisessa yhteiskunnassa tämä koskee yleensä adoptiovanhempia/pariskuntia, joiden omatkin juuret ovat jossain muualla. (Emt. 219-221.) *Tasapainottelu kulttuurien välillä* (balancing act) huomioi lapsen syntymämaan ja uuden kotimaan tasavertaisina lapsen elämässä. Lapsi on joka tapauksessa toisesta maasta adoptoitu ja se kuuluu hänen identiteettiinsä aina. Lapselle tarjotaan kokemuksia niin syntymämaahan, uuteen kotimaahan kuin adoptiotaustaan liittyen. (emt. 222-224.) *Uppoutuminen* (immersion) tarkoittaa lapsen syntymämaan kulttuurin huomioimista perheen kaikissa toiminnoissa. Jopa uuden kotimaan kulttuuria väheksyen, koska ”lapsi joka tapauksessa törmää siihen kaikkialla”. Dorowin mukaan suurin osa vanhemmista sijoittuu kahden keskimmäisen vaiheille ja pitää ääripäitä jollain tavalla ylilyövinä. (Emt. 226-227.)

Koreniuksen (2007) mukaan kolmannes vanhemmista painottaa suomalaista identiteettiä, koska he toivoivat lapsen kokevan olevansa täysivaltainen suomalainen. Syntymämaan kulttuuria pidetään kuitenkin luontevana osana lapsen elämää. Monikulttuuriset vanhemmat toivoivat lapselleen muodostuvan kaksoisidentiteetin. Joissain perheissä adoptio saattaa vaikuttaa syvemmillä tasolla ja koetaan jopa osittaista ”kiinalaistumista” eli lapsen syntymämaan kulttuuriin sitoutumista arjen tasolla. (Korenius 2007, 76-77.) Adoptiovanhempien tehtävänä on auttaa lasta identiteetin rakentamisessa tarjoamalla kokemuksia, joissa lapsi ei joudu jatkuvasti selittelemään taustaansa. Muiden adoptionuorten vertaistuki ja seura antavat adoptiolapselle paikan omana itsenään kuulluksi

tulemiselle. (Adoptioperheet ry:n nettisivut.) Koreniuksen (2007) mukaan vanhemmat pitävät lapsen syntymämaan kulttuuria arvossa. Kodeissa se näkyy esimerkiksi ruoanlaitossa, sisustuksessa ja/tai musiikkivalinnoissa. (Korenius 2007, 76.) Pinnallinen tietämys ruokakulttuurista, musiikista tai maantieteellisistä ja historiallisista faktoista ei kuitenkaan riitä syntymämaan kulttuuriin identifioitumiselle. Ne voivat jopa vahvistaa identifioitumista suomalaiseen kulttuuriin. (Koskinen 2008, 99.)

3 Kansainvälisesti adoptoiduille nuorille suunnattu toiminta

Adoptioyhdistysten ja paikallisryhmien toiminta kohdistuu lähinnä alle koulu- ja ala-asteikäisille adoptiolapsille sekä heidän perheilleen. Yli 12-vuotiaille kohdennettua omaa toimintaa on vielä vähän. (Adoptioperheet ry:n nettisivut.) Käsitykseni mukaan tämä johtuu siitä, että kansainvälisen adoption ”huippuvuosien”, 2004-2005, aikoihin Suomeen saapuneet lapset ovat nyt teini-ikäisiä ja heidän suhteellisesti suuri lukumääränsä on herättänyt huomaamaan toiminnan tarpeen vasta viime vuosina. Adoptioperheet ry, Interpedia ja Pelastakaa Lapset ry tarjoavat tukea, toimintaa ja tapahtumia niin adoptioperheille yhdessä kuin vanhemmille ja lapsille erikseenkin. Lisäksi on muitakin toimijoita, kuten esimerkiksi Adoptioplus joka toimii adoptioperheiden tukena muun muassa vuorovaikutuksen ja suomenkielen opetuksen parissa (Adoptioplussan nettisivut). Yhteiset Lapsemme -yhdistyksellä on kansainväliseen adoptioon liittyvää koulutusta, tukea ja vertaistoimintaa adoptiohakijoille ja adoptiovanhemmille sekä adoptioperheille ja heidän läheisilleen (Yhteiset Lapsemme ry:n nettisivut). Yksittäiset adoptioperheet toimivat aktiivisesti myös pienempinä ryhminä ilman virallisten tahojen tukea.

Adoptioperheet ry:llä oli vuonna 2014 49 adoptioperheiden paikallisryhmää 27 paikkakunnalla. Pääkaupunkiseutua ja paria suurempaa kaupunkia lukuun ottamatta pelkästään lasten syntymämaan perusteella kokoontuvia ryhmiä ja tapaamisia on vähän. Yhdistys tukee paikallisryhmien toimintaa pienellä rahallisella avustuksella puolivuositain sekä muulla toiminnan tukemisella (mm. ryhmien aloitusopastukset, ideat ja neuvonta, yhteydenpito, tapaamisista ilmoittaminen nettikalenterissa). Paikallisryhmistä kolme on suunnattu pelkästään kouluikäisille nuorille: Lauantaiklubi Helsingissä sekä Nuorten treffit ja K9 –ryhmä Kuopiossa. Muissakin paikallisryhmissä pyritään järjestämään toimintaa myös yli 12-vuotiaille. Adoptioperheet ry järjestää 8–13-vuotiaille koululaisille suurimmissa kaupungeissa loma-aikoihin ajoittuvia teemapäiviä, joita ei kuitenkaan tässä sel-

vitystyössä huomioida niiden ikärajan vuoksi. Lauantaiklubi on Adoptioperheet ry:n Helsingissä toimiva kouluikäisille suunnattu ja heidän ehdoillaan toimiva paikallisryhmä. Noin kerran kuussa Pikku-huopalahden nuorisotalolla syksystä 2013 asti toiminut klubi pyörii vapaaehtoisten adoptiovanhempien voimin. Mukana on aina myös mahdollisuus teemalliseen askarteluun vapaaehtoisen ammattilaisen ohjaamana. Lauantaiklubi on vakiinnuttanut toimintansa ja sinne kokoontuu säännöllisesti sählyn peluuseen, seinäkiipeilyyn ja tuttavien tapaamiseen parikymmentä nuorta vanhempineen. Myös alle 12-vuotiaita on mukana. (Adoptioperheet ry nettisivut.)

Interpedia järjestää kesäleirin kerran kesässä 8–17-vuotiaille kansainvälisesti adoptoiduille lapsille ja nuorille. Hauholla järjestettävät leirit mahdollistavat kohtaamiset ja vertaistuen ympäri Suomea asuville nuorille. Leirien tarkoituksena on antaa elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia turvallisessa ympäristössä. Leirit järjestetään yhteistyössä Lasten Kesä ry:n kanssa ja ne ovat Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemia. (Interpedian nettisivut.)

Nuorten treffit on 13–18-vuotiaiden kansainvälisesti adoptoitujen vertaisryhmä, joka kokoontuu Pelastakaa Lapset ry:n toimesta kuukausittain Helsingissä ja Jyväskylässä. Nuorten treffit on toiminut vuodesta 2013 myös Kuopiossa yhteistyössä Adoptioperheet ry:n kanssa. Kuopion Nuorten treffit toimii samalla periaatteella, kuin Nuorten treffit muuallakin, sillä erotuksella, että Kuopiossa aikuisen ammattilaisen lisäksi ryhmällä on vertaisohjaajana yli 18-vuotias adoptionuori. Kussakin ryhmässä kokoontuu noin 20 nuorta. Ryhmissä keskustellaan ja ollaan rennosti adoptioon perehtyneiden ohjaajien vetämänä. Työkaluina ohjaajilla on nuorisotyön, ryhmänohjaamisen ja taiteen keinoja sekä draamallisia harjoitteita. Tapaamisissa voi olla teemana esimerkiksi tunteet, ihastuminen ja seurustelu, ryhmäytyminen ja luottamuksen vahvistaminen tai stereotypiat. (Pelastakaa Lapset ry:n nettisivut; puhelinhaastattelu Mirja Piitulainen 1.3.2015.)

Kulttuuri- eli maatapaamiset ovat eri maista adoptoineiden perheiden valtakunnallisia tapahtumia, joissa kokoonnutaan yhteen vertaisuuden, adoptiomaan kulttuurin ja ajankoh- taisten adoptioasioiden pariin, yleensä kesäaikaan. Maatapaamisissa lapset tapaavat muita samasta maasta adoptoituja, rakentavat ystävyssuhteita ja kokevat kaltaisuutta saman taustan omaavien kanssa. Monikulttuurinen identiteetti vahvistuu ja mihinkään kuulumattomuuden tunteen syntymistä voidaan ennaltaehkäistä. Maatapaamisissa myös perheisiin syntyneet ja sijoitetut lapset sekä adoptiovanhemmat saavat vertaistu-

kea. Maatapaamiset järjestetään yleensä vapaaehtoisvoimin, paikkakuntien ja järjestäjien vaihtuessa vuosittain. Adoptioperheet ry tukee maatapaamisia 150 euron avustuksella, materiaaalipaketeilla, työnantajavelvoitteiden hoitamisella, tiedottamisella, vakuutusturvalla sekä joskus työntekijöiden vierailuilla. Maatapaamisissa järjestetään toimintaa myös ”vanhemmille”, yli 12-vuotiaille, lapsille. Urheilun ja iltadiskojen lisäksi on järjestetty muun muassa askartelua, valokuvausta, geokätkentää, kynsistudioita ja hiustenlaittoon liittyviä tilaisuuksia. (Adoptioperheet ry:n nettisivut.)

Taulukkoon 1. on kerätty seitsemältä vuoden 2014 maatapaamisten järjestäjiltä tietoa tapahtumaan osallistuneiden lasten iästä. Taulukko on suuntaa-antava ja siitä puuttuvat tiedot joidenkin maiden (esimerkiksi Kenia ja Venäjä) maatapaamisista.

Taulukko 1. Seitsemään vuoden 2014 maatapaamiseen osallistuneiden lasten iät

Maatapaaminen 2014	0-4 v	5-11 v	12-15 v	Yli 16 v	Lapsia yhteensä	Yli 12 v % osuus
Thaimaa	28	68	22	4	122	21,3
Los Ninjos del Sol (Kolumbia)	38*	38*	2	0	40	5
Kiina	23	45	8	1	77	11,7
Intia	14	25	25	2	66	40,9
Etiopia	21*	21*	21*	0	21	?
Etelä-Afrikka	18	101*	101*	0	119	?
Filippiinit	16	81	21 (12-17v)	-	118	17,8
Yhteensä	99**	229**	77-78	7	563	19,3

Lukuja tarkasteltaessa on huomattava, että joistakin maista (esimerkiksi Etelä-Afrikka, Etiopia ja Kenia) tulee edelleen paljon alle 5-vuotiaita lapsia, kun taas toisista maista (esimerkiksi Venäjä ja Intia) tulevat lapset ovat usein sitä vanhempia. (Valviran nettisivut). Koska yhtenäistä ikäryhmäjaottelua ei ole käytössä, on lukemista vaikea tehdä selkeitä päätelmiä. Yhdellä tähdellä (*) merkityt numerot tarkoittavat tapahtumassa mukana olleiden lasten kokonaismäärää, ellei sitä ole tarkemmin jaoteltu. Lisäksi kahden tapahtuman järjestäjät eivät eritelle lasten määrää ikävuosien mukaan tarkemmin, joten niitä ei ole laskettu mukaan yhteislukuun (**). Vajavaisista lukemista huolimatta voi kuitenkin päätellä, että kaikista maatapaamisissa käyneistä lapsista noin viidennes (19,3%) oli yli 12-vuotiaita.

Juurimatkoiksi kutsutaan yhden tai useamman perheen matkoja lapsen syntymämaahan. Perheet kustantavat matkansa itse, vaikka ne toteutetaan yleensä yhteistyössä

adoptiopalveluantajan kanssa ja vasta lapsen ollessa riittävän vanha ymmärtämään matkan tarkoituksen. Vanhemmat määrittelevät lapselle sopivan iän juurimatkalta lähtemiseksi. Koreniuksen (2007) mukaan juurimatkaan kuuluu yleensä vierailu lapsen lastenkotiin. Vierailu ja mahdollinen biologisten sukulaisten kohtaaminen voivat aiheuttaa lapsessa voimakkaitakin reaktioita. (Korenius 2007, 84.)

Kansainvälisesti adoptoineiden perheiden omaa toimintaa on kokemukseni mukaan enemmän, kuin yleisesti tiedetään. Adoptioperheiden joukossa on hyvin aktiivisia toimijoita, jotka järjestävät yhdistyksistä riippumatonta toimintaa pienemmissä alueellisissa ryhmissä. Yhteydenpito toimii yleensä sosiaalisen median kautta ja toimintaa järjestetään lähinnä pienille lapsille.

Laskelmieni mukaan yli 12-vuotiaille järjestetty toiminta – mukaan luettuna Nuorten treffit, maatapaamiset, Interpedian leiri ja Lauantaiklubi - tavoittaa vuosittain karkeasti arvioiden 150-200 nuorta yli 2200:sta kouluikäisestä kansainvälisesti adoptoidusta. Osa näistä nuorista osallistuu useampaan tapahtumaan. On huomattava, etten erottele kouluikäisiä alle ja yli 12-vuotiaisiin.

4 Tutkimuskysymykset

Adoptionuorille suunnattuja tapahtumia on mielestäni vähän suhteessa heidän lukumääräänsä. Tämän epäsuhtaan ja omien kokemusteni pohjalta nousivat opinnäytetyöni kysymykset, joihin yritän löytää vastauksen laadullisen tutkimuksen menetelmiä käyttäen. Oletan erilaisilla tapahtumilla olevan merkittävä rooli kansainvälisesti adoptoidun nuoren kulttuuri-identiteetin vahvistumisessa. Siksi valitsin tapahtumat opinnäytetyön keskiöön.

Selvityksen pääkysymys on:

- Minkälaista kulttuuri-identiteettiä vahvistavaa toimintaa kansainvälisesti adoptoidut 12-19-vuotiaat nuoret kaipaavat?

Alakysymyksiä ovat:

- Mitkä tekijät vaikuttavat tapahtumissa käymiseen?
- Miten syntymämaan kulttuuri näkyy ja vaikuttaa tapahtumissa?
- Mitä tapahtumilta toivotaan?

Valitsin päätutkimuskysymyksen yhdessä tilaajan - Adoptioperheet ry:n - kanssa. Koskinen (2014) mukaan adoptiolapsen sopeuttamisen ihanteet uuteen kotimaahan ovat vaihdelleet ja herättäneet kritiikkiä. Aikuiset adoptoidut ovat kritisoineet aikaisempaa ihannetta adoptiolapsen mahdollisimman täydellistä sulauttamisesta uuden kotimaan kulttuuriin. Nyt vallalla oleva monikulttuurisuuden ihanne herättää sekin kritiikkiä. Sen huonoina puolina, ja jopa absurdina ajatuksena pidetään oletusta siitä, että pikkulapsi-ikäisenä adoptoitu lapsi toisi syntymämaahan kulttuurin mukanaan ja pystyisi säilyttämään sen adoptioperheessään. Monikulttuurisen ihanteen vaarana on, että etnisyys ja kulttuuri nähdään ihmisen pysyvinä ominaisuuksina. Nyt sulauttamisen ihanne näyttäisi tekevän paluuta, hieman aikaisemmasta poikkeavassa muodossa. ”Oikeudesta olla erilainen” on siirretty keskusteluun ”oikeudesta olla samanlainen” ja ”oikeudesta olla erottumatta”. (Koskinen 2014, 79-80.)

Suomessa on tehty vähän adoptioaiheista tutkimusta eivätkä kansainväliset tutkimukset sellaisinaan päde suomalaisessa yhteiskunnassa erilaisesta kulttuuri- ja adoptiohistoriasta johtuen (Ruohio 2014, 78-79). Suomalaisten tutkimusten painopiste on ollut adoption liittyvissä prosesseissa, adoptiovanhemmuudessa sekä kansainvälisen adoption yleispiirteissä. Viime vuosina on julkaistu useita pro gradu- ja opinnäytetöitä kansainvälisesti adoptoitujen identiteetin kehittymisestä. Kohderyhmänä niissä on kuultu aikuistuvia tai aikuisia, noin 20-30-vuotiaita, kansainvälisesti adoptoituja. Kohderyhmäni ikäryhmästä ei varsinaisia tutkimuksia ole tehty. Viimeaikaisista julkaisuista Lilly Korpiolan kirja Pitkä tie äidiksi (2014) valottaa kenties parhaiten Suomeen adoptoitujen nuorten elämää niin käytännön kuin tutkimustiedonkin tasolla.

5 Tapaustutkimuksen menetelmät

Valitsin opinnäytetyöni kohderyhmäksi 12–19-vuotiaat kansainvälisesti adoptoidut nuoret, koska kansainvälisesti adoptoiduilla teini-ikäisyyden ja puberteetin alkaminen on usein kantasuomalaisia ikätovereitaan varhaisempaa (Adoptioperheet ry:n nettisivut). Yläikärajan asetin 19-vuotiaisiin siksi, että halusin kuulla myös täysi-ikäisten mielipiteitä. Kokemukseni mukaan vanhemmilla on suuri vaikutus tapahtumissa käymiseen ja kulttuuri-identiteetin muodostumiseen. Siksi haastattelin myös muutamia adoptiovanhempia. Lähestymistavaksi valitsin tapaustutkimuksen, koska tarkoitukseni oli ymmärtää syvällisemmin selvitykseni kohdetta ja mahdollisesti tuottaa uusia toimintaehdotuksia. Ojasalo, Moilanen ja Ritalahden (2009) mukaan tapaustutkimuksen kohteena voi olla

yritys tai sen osa, tuote, palvelu, toiminta tai prosessi (Ojasalo, ym. 2009, 52-53). Opin-
näytetyöni eteni Kuvion 4 mukaisesti.

Kuvio 4. Opinnäytetyön vaiheiden kuvaus

Esiselvitysvaiheessa hahmottelin tutkimusongelmaani omien kokemusteni kautta, adoptionuorille suunnattua toimintaa kartoittamalla ja aineistonkeruun menetelmiin tutustumalla. Adoptiokentän toiveita kartoitin suppean kyselylomakkeen avulla Etelä-Afrikasta adoptoineiden perheiden talvitapahtumassa helmikuussa 2014. Keväällä ja kesällä 2014 osallistuin Intiasta adoptoineiden perheiden maatapahtumaan (2014 Intiainen) tuottajan roolissa. Elokuussa 2014 Intiaisessa toteutettiin pilottina yhteisöllinen esitys, Tarinamatka. 2014 Intiaisen tervetuliaistilaisuudessa kerroin suusanallisesti, että palautteita ja kokemuksia tulen käyttämään opinnäytetyössäni. Tapahtuman jälkeen keräsin tutkimusaineistoani SurveyPal –kyselyn palautteista (joista voin käyttää vain vapaita kommentteja), vapaamuotoisista keskusteluista sekä toteutukseen osallistuneiden vanhempien haastatteluista. Ryhmähaastattelua testasin kulttuurituotannon menetelmäopintojen yhteydessä. Testihaastattelua en raportoi enkä analysoi opinnäytetyössäni, vaikka sillä oli-
kin paljon yhtymäkohtia muihin tekemiini ryhmähaastatteluihin. Sain siitä kuitenkin hyvän kokemuksen puolistrukturoidun ryhmähaastattelun toteuttamiseksi. Ensimmäisessä analyysivaiheessa kokosin saamiani tuloksia kyselylomakkeista, Tarinamatkan palautteista sekä testihaastattelusta. Analyysivaiheen jälkeen oletin ryhmähaastattelujen toimivan parhaiten opinnäytetyöni tutkimuskysymysten kannalta. Keväällä 2015 toteutin

kansainvälisesti adoptoitujen nuorten ja heidän vanhempiensa ryhmähaastattelut. Toisessa analyysivaiheessa analysoin saamiani tutkimustuloksia teemoittelevalla sisällönanalyysillä. Huomasin myös jatkuvasti lisääväni omaa hiljaista tietoaani vapaamuotoisten keskustelujen ja kyselyjen avulla. Opinnäytetyötäni kirjoitin alkuvuodesta 2015 lähtien.

Opinnäyteyössäni käytän laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmiä, koska uskon, että niiden avulla tutkimuskysymyksiini pystytään parhaiten vastaamaan. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä tutkittavia on huomattavasti vähemmän kuin määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä, mutta analysoitavaa aineistoa saatetaan kertyä runsaasti. Näin ollen olemassa olevien teorioiden merkitys ei ole yhtä suuri kuin määrällisissä menetelmissä. (Ojasalo, ym. 2009, 94.) Kansainvälisesti adoptoitujen nuorten identiteettiä pohdin kulttuuri-identiteetin teoreettisessa viitekehyksessä kirjallisuuteen ja tutkimukseen pohjautuvan teorian avulla. Aineistonkeruumenetelminä ovat lomakekysely ja ryhmähaastattelut.

Valitsemieni menetelmien avulla keräsin tietoa erityisesti kansainvälisesti adoptoitujen nuorten toiveista tapahtumia ajatellen sekä heidän mielipiteitään tapahtumien vaikutuksesta kulttuuri-identiteetille. Uskon käyttämieni menetelmien avulla saavani koko adoptiokenttää hyödyntävää tietoa Suomeen kansainvälisesti adoptoitujen nuorten toiveista ja heille sopivasta toiminnasta. Yli yhdeksän vuoden kokemus kansainvälisestä adoptiosta, seitsenvuotinen adoptioäitiyteni sekä työharjoitteluni Adoptioperheet ry:ssä on tuottanut runsaasti hiljaista tietoa selvitystyön ohella. Työharjoitteluni aikana osallistun myös kouluikäisille suunnatuille Lauantaiklubeille. Oma adoptiovanhemmuuteni helpottaa adoptoitujen nuorten maailman ymmärtämisessä.

Keräämäni aineiston analyysimenetelmänä on sisällönanalyysi teemoittelemalla. Tutkimusaineiston muuttamisella sanalliseen ja tiiviiseen muotoon, pyritään löytämään selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysissä aineisto muutetaan yleensä tekstimuotoon esimerkiksi litteroimalla, pyrkimyksenä aineiston systemaattinen ja kattava kuvaus. Aineistoa tarkastellaan ja tiivistetään yhtäläisyyksiä ja eroja etsien. Samalla pyritään kytkeämään ilmiö laajempaan kontekstiin ja aikaisempiin tutkimuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.) Jaoin saamani tutkimusaineiston teemoihin tarkastellen asioita, jotka olivat useammalle haastateltavalle yhteisiä. Saamieni vastausten perusteella tiivistin teema-alueet. (Ojasalo, ym. 2009, 101). Kysymyksiä esitin eri muodoissa ja järjestyksessä

haastattelun etenemisen mukaan. Ryhmähaastatteluja analysoidessani jaoin ryhmähaastattelujen aihealueet vastausten perusteella kolmeen pääluokkaan: Tapahtumat, Syntymämaan kulttuuri ja identiteetti sekä Toiveet. Analysoimaani aineistoa pyrin tulkitsemaan aiemman teorian ja tutkimusten valossa ja löytämään niiden avulla vastauksia tutkimuskysymyksiini. Johtopäätösten tekemisessä vaikuttaa vahvasti myös oma hiljainen tietoni aiheesta. (Ojasalo, ym. 128-129.)

5.1 Lomakekysely

Hanna Vilkan (2009, 101) mukaan lomakekyselylle tyypillistä on, että kysymysten muoto ja esittämisjärjestys on ennakoon päätetty ja harkittu. Se on toimiva aineiston keräämisen tapa, jos tutkimusongelma ei ole kovin laaja ja tavoitteena on hyvin rajatun alueen kuvaaminen. Toteutin suppean lomakekyselyn Etelä-Afrikasta adoptoineiden perheiden viikonlopputapaamisessa Kotkassa helmikuussa 2014. Lomakekyselyn tarkoituksena oli testata alustavasti omia oletuksiani kentän toiveista. Siksi en kokenut ikäryhmän poikkeavuudella varsinaiseen kohderyhmääni (12–19-vuotiaat) verrattuna olevan merkittävää vaikutusta. Kyselyyn osallistui viisi aikuista ja yksitoista 7–12-vuotiaasta lasta. Lapsille oli varattu puoli tuntia kyselyyn vastaamiseksi. Olin paikalla avustamassa ja selventämässä mahdollisia epäselvyyksiä. Kyselykaavakkeissa kerättiin tietoa valinnaisilla ja avoimilla kysymyksillä. Oletukseni oli, ettei tämän ikäisiltä lapsilta voi odottaa kovinkaan täsmäntäviä ja tarkkapiirteisiä vastauksia avoimiin kysymyksiin ja siksi olin listannut lomakkeeseen myös useita vaihtoehtoja mahdollisista toiminnoista. Lapset saivat ympyröidä kolme mieluisinta vaihtoehtoa. Lasten kyselylomake on Liite 1. Vanhemmilla oli mahdollisuus vastata kyselyyn koko tapahtuman ajan tapahtumapaikan aulan oleskelutilan pöydällä olevilla kyselylomakkeilla. Kyselykaavake oli sama kuin lapsilla, vaihtoehtojen valitsemista lukuun ottamatta. Kyselykaavakkeet palautettiin suoraan minulle. Aikuisten kyselylomake on Liite 2.

5.2 Puolistrukturoidut ryhmähaastattelut

Haastattelu on joustava ja helposti sovellettava tutkimusmenetelmä. Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2009, 55-56) jakavat tutkimushaastattelut strukturoituihin (lomakehaastattelu) ja muihin (muun muassa teema-, syvä- ja ryhmä) haastatteluihin. Haastattelu on luottamuksellista vuorovaikutusta haastattelijan (tiedon kerääjän) ja haastateltavan (tiedon antajan) välillä (Ojasalo ym. 2009, 95-97). Vilka (2009, 101-102) puolestaan jakaa

haastattelumuodot lomakehaastatteluun, teemahaastatteluun ja avoimeen haastatteluun. Näistä teemahaastattelu on puolistrukturoitu. Teemahaastattelussa tutkimusongelmasta poimitaan keskeiset aiheet tai teema-alueet, jotta tutkimusongelmaan saataisi vastaus. Ryhmähaastattelulla tarkoitetaan melko spontaania keskustelua, jolla on vapaamuotoinen tavoite. Haastattelija voi puhua koko haastateltavien ryhmälle tai vai yhdelle heistä kerrallaan huolehtien samalla siitä, että kaikki pääsevät osallistumaan ja että teemassa pysytään. Haastattelijan tehtävänä on aikaansaada ja helpottaa keskustelua. Ryhmähaastattelu sopii hyvin esimerkiksi pienoiskulttuurien merkitysrakenteiden tutkimiseen. Ryhmähaastattelun tekemistä voidaan helpottaa kahden teemoittain vuorottelevan haastattelijan ja videoinnin käyttämisellä. (Hirsjärvi & Hurme 2007, 61-63) Halusin korostaa haastateltavieni mahdollisuutta tuoda esiin itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Puolistrukturoitu haastattelu mahdollistaa ennakkoon laadittujen kysymysten järjestyksen vaihtamisen, lisäämisen ja poisjättämisen (Ojasalo, ym. 2009, 95). Etenkin nuorta kohderyhmääni ajatellen, uskoin vapaamuotoisen ja keskusteleavan ryhmähaastattelun, toimivan parhaiten (Hirsjärvi, ym. 2009, 61).

Kaikista haastatteluista annoin etukäteisinformaatiota haastateltaville. Alaikäisten haastateltavien vanhemmille toimitin haastatteluinformaatiota ja lupalaput (Liite 5) lapsen haastattelun käyttämiseksi opinnäytetyössäni. Haastatteluihin oli varattu aikaa noin tunti ja kaikki haastattelut nauhoitettiin. Teemojen, pää- ja alakysymysten mukaan hahmottelemaani kysymysrunkoa (Liite 3) muutin haastattelujen kulun mukaan kysymyksiä lisäten ja pois jättäen, puolistrukturoidulle haastattelulle tyypillisesti (Ojasalo 2009, 95). Nuorten ryhmähaastattelujen alussa jaoin ja kävin nuorten kanssa yhdessä läpi paperin, jossa oli selvitetty lyhyesti viisi haastattelun aiheeseen liittyvää termiä – Identiteetti, Kulttuuri, Kulttuuritausta, Kulttuuri-identiteetti ja Tapahtuma (Liite 7). Nuorten ryhmähaastattelujen lopuksi annoin nuorille tehtäväksi kehittämäni ”Liikennevalo” –kyselyn selvittääkseni eri tekijöiden vaikutusta tapahtumiin osallistumiselle. Nuoret saivat myös 5 minuuttia aikaa ideoida vapaasti toiveitaan tapahtumien suhteen. Tarkkailin haastattelua tehdessäni myös nuorten keskinäistä ryhmädynamiikkaa.

Informantteja ryhmähaastatteluissa oli yhteensä 18, joista nuoria 12. Ryhmähaastattelut pidin seuraavasti:

Nuoret

1.2.2015 Kuopio, Vanha pappila. Seitsemän (7) nuorta, 14-19 v.

14.2.2015 Helsinki, Adoptioperheet ry:n toimisto. Viisi (5) nuorta, 14-23 v.

Kuopiossa nuorten keski-ikä oli 15,2 vuotta ja mediaani 14,5 vuotta.

Helsingissä nuorten keski-ikä oli 17,8 vuotta ja mediaani 19 vuotta.

Adoptiovanhemmat

19.10.2014 Helsinki, haastateltavan koti, neljä (4) adoptiovanhempaa.

1.2.2015 Kuopio, Vanha pappila, kolme (3) adoptiovanhempaa.

Ensimmäisen nuorten ryhmähaastattelun toteutin Kuopiossa ennen Nuorten treffien alkamista 1.2.2015. Paikalla oli seitsemän 14-19-vuotiasta nuorta, joista kaksi saapui yli sadan kilometrin päästä. Haastattelupaikkana oli Kuopion Vanha Pappila. Haastateltavien löytämiseksi olin lähestynyt työharjoitteluni kautta tietämäni aktiivista adoptiovanhempaa. Hän välitti lähettämäni informaation haastattelusta eteenpäin ja sopi asiasta haastateltavien kanssa. Hän myös välitti alaikäisten haastateltavien vanhemmille allekirjoitettavaksi haastattelua koskevan lupalapun.

Toinen nuorten ryhmähaastattelu toteutettiin Helsingissä Adoptioperheet ry:n toimistolla 14.2.2015. Haastateltavia etsin Adoptioperheet ry:n ja adoptoitujen nuorten Facebook – sivustojen kautta (Liite 6). Yhtään nuorta ei näiden kanavien kautta ilmoittautunut, vaan haastatteluun tulleet viisi 14-23-vuotiasta nuorta löytyivät henkilökohtaisten kontaktieni avulla. Yksi haastatelluista tuli Tampereelta, muut Helsingistä ja Espoosta.

Nuorten ryhmähaastattelujen ryhmissä oli havaittavissa selkeitä eroavaisuuksia Kuopion ja Helsingin välillä. Kuopion nuoret tunsivat toisensa hyvin yhtä osallistujaa lukuun ottamatta. Tuttuus näkyi fyysisenä läheisyytenä ja kosketteluna nuorten kesken. Uskallettiin myös olla eri mieltä asioista. Puheenaiheet karkailivat helposti varsinaisen aiheen ulkopuolelle nuorten omiin keskinäisiin asioihin. Uusi jäsen erottautui aluksi ryhmästä fyysisellä asemoitumisellaan sohvaryhmän kauimmaiseen nurkkaan kätkeytyneenä. Ryhmä oli avoin ja uusiin tulijoihin tottunut, joten myös uuden jäsenen oli helppo rohkaistua puhumaan. En ollut varautunut puheen ymmärtämisen ongelmiin, mutta yhden ryhmän jäsenen kohdalla jouduin tarkistamaan vastauksia. Kaikki eivät myöskään aktiivisesti halunneet tai uskaltaneet osallistua keskusteluun. Koin kuitenkin ilmapiirin myönteiseksi ja kaikkien osallistuvan vapaasti omien tarpeidensa mukaan. Kuopion nuorten vastauksissa näkyy ikäjakauman yhteneväisyys homogeenisemmissä vastauksissa esimerkiksi ”Liikennevalojen” kohdalla. Kuopiossa poikia ja tyttöjä oli lähes yhtä paljon. Helsingissä ikä- ja sukupuolijakauma oli selkeämpi. Kolme täysi-ikäistä, avointa ja keskenään tuttua nuorta miestä ja kaksi ujoa teinityttöä muodostivat kaksi toisistaan erottuvaa ryhmää. Ilmapiiri oli kuitenkin kannustava ja kuunteleva. Helsingissä ”Liikennevalo” –vastauksissa näkyy mielestäni iän tuoman itsenäisyyden aiheuttama hajonta. Haastatteluihin

osallistuneiden syntymämaita olivat Intia, Kiina, Kolumbia, Thaimaa ja Venäjä.

Kuopiossa vanhempien ryhmähaastatteluihin osallistuneet olivat Nuorten treffeille tulleiden vanhempia. Osallistujia oli kolme. Helsingissä ryhmähaastatteluun osallistuneet kolme vanhempaa olivat mukana 2014 Intiainen –maatapaamisen järjestelyryhmässä. Molempien ryhmien vanhemmat tunsivat toisensa hyvin pitkältä ajalta ja jutustelu oli vilkasta ja vapautunutta. Myös oman roolini haastattelijana koin vapautuneeksi ja helpoksi. Vanhempien ryhmähaastatteluissa oli vain muutamia kysymyksiä (Liite 4) ja haastattelu eteni vapaan keskustelun merkeissä.

5.3 Liikennevalot ja vapaa ideointi

Ryhmähaastattelujen lopuksi tein nuorten kanssa kaksi lyhyttä aineistonkeruuseen tähtävää toimea. Ensimmäistä kutsun Liikennevaloiksi ja toinen koostui vapaasta ideoiden tuottamisesta. En kutsu sitä aivo- tai ideariiheksi, koska tavoitteena oli vain kerätä nuorten mieleen nousevia, mahdottomaltakin tuntuvia ideoita ilman jatkokehittelyä tai analysointia. Opinnäytetyötä varten kehittämässäni Liikennevalo-kartoituksessa pyysin nuoria merkitsemään neljällä erivärisellä tarranuolella tapahtumiin osallistumiseen vaikuttavien tekijöiden merkityksen kolmiväriselle alustalle. Alustalla punainen väri kuvasi tekijän vähäistä merkitystä, keltainen keskimääräistä ja vihreä suurta merkitystä.

Liikennevalojen tarranuolet kuvasivat seuraavia tekijöitä:

Oranssi – Adoptio

Keltainen – Kaverit

Sininen – Syntymämaan kulttuuri

Vihreä – Vanhemmat

Kuva 1. Liikennevalot

Kysymykset esitin muodossa:

- 1) Jos adoptiota yleisesti käsitellään tapahtumassa, kuinka paljon se houkuttelee sinua osallistumaan tapahtumaan?
- 2) Kuinka paljon kavereiden osallistuminen tapahtumaan vaikuttaa omaan osallistumiseesi?
- 3) Jos tapahtumassa on mukana syntymämaan kulttuuria, kuinka paljon se houkuttelee sinua osallistumaan tapahtumaan?
- 4) Kuinka paljon vanhempien mielipide tai päätös tapahtumaan osallistumisesta vaikuttaa omaan osallistumiseesi?

Kukin nuori liimasi yhden tarranuolen kutakin väriä haluamaansa kohtaan alustalle osoittamaan kyseisen tekijän merkitystä tapahtumiin osallistumiselleen. ”Liikennevalojen” jälkeen annoin ryhmille 5 minuuttia aikaa ideoiden ja toiveiden kirjaamiseen.

5.4 Tapahtumapilotti Tarinamatka

Toimin Adoptioperheet ry:n työharjoittelujaksollani tuottajana Intiasta adoptoineiden perheiden maatapaamisessa (2014 Intiainen) kesällä 2014. Intiaisessa toteutettiin tapahtumapilottina yhteisöllinen esitys, Tarinamatka, jonka tarkoituksena oli vahvistaa Intiasta adoptoitujen kulttuuri-identiteettiä. 2014 Intiainen järjestettiin Ruokolahdella Jaakkiman kristillisen opiston tiloissa 1.-3.8.2014. Työryhmään kuului lisäksi neljä muuta henkilöä, joista kolme oli Intiasta adoptoitujen lasten vanhempia. Joukossa oli teatterin, valokuvauksen ja askarruttamisen ammattilaisia. Lisäksi Intian kulttuuri oli heille erittäin tuttua. Tarinamatkan valmistelut aloitettiin jo keväällä tarinan kirjoittamisella ja dramatisoinnilla kahden ryhmän jäsenen toimesta. Tarina kertoo nuoresta tytöstä, joka ilmaantuu palatsin portille pitkään lasta toivoneen pariskunnan iloksi. Tyttö kasvaa onnellisena, mutta kaipaa jotain. Karatessaan palatsin turvallisesta piiristä tutkimaan maailmaa, tyttö kohtaa erilaisia ja jännittäviäkin asioita, kuten rosvojoukon ja sirkusväkeä. Nuoren tytön kasvutarinalla on onnellinen loppu ja kansantarinalle tyypillisesti opetus. Tarina on vahvasti intialaiseen kansanperinteeseen pohjautuva.

Tarinamatkasta tehtiin rakenteellisesti niin väljä ja pieniin yksittäisiin osioihin jakautuva, että se olisi mahdollista koostaa ja harjoitella erillisinä osina vasta paikanpäällä. Tavoitteena oli, että lähes jokainen tapahtumaan tuleva osallistuisi Tarinamatkaan edes jossakin roolissa. Ennakkosuunnitelmista pitää pystyä joustamaan ja liikaa kunnianhimoa, ”hyvän näytelmän” tekemistä, on vältettävä. Tärkeintä olisi tekemisen riemu.

Kuva 2. Tarinamatkan lavastetaustaa lasten ja nuorten toteuttamana

Ainoastaan muutamiin päärooleihin sekä Tarinamatkan työpajojen vetäjiksi kutsuttiin ja etukäteen valmisteltiin vapaaehtoisia osallistujien joukosta. Heidän ohjauksensa tapahtui muutamien puheluiden ja ennakoon lähetetyn käsikirjoituksen avulla. Myös esitystilaan ja sen tekniisiin mahdollisuuksiin oli tutustuttu etukäteen pohjapiirustuksen ja opiston henkilökunnan puhelimitse ja sähköpostitse antaman informaation avustuksella. Tarinamatkasta ei haluttu tehdä liian harjoiteltua esitystä, vaan tarkoituksena oli antaa tilaa yhdessä tekemisestä nousevalle luovuudelle ja onnistumisen kokemuksille. Yhteisöllinen esitys ei rajoittuisi pelkästään näyttämölle vaan sitä esitettäisi ja siihen osallistuttaisi myös katsomossa ja sen reunamilla.

2014 Intiaiseen saapui 136 osallistujaa, joista 66 oli 1-19-vuotiaita lapsia ja nuoria. Yli 12-vuotiaita oli 27. Tapahtuman tervetuliais- ja informaatiotilaisuudessa perjantaina 1.8.2015 kerrottiin Tarinamatkasta, sen toteuttamisesta ja työpajoista. Osallistujilla oli mahdollisuus ilmoittautua mieluisimpaan seitsemästä työpajasta, jotka alkaisivat seuraavana aamuna. Tarjolla olivat musiikki-, sirkus-, soturi-, rosvojoukko-, lavastus-, puvustus- ja tekniset (tallennus, esitystekniikka) työpajat. Työpajat rakennettiin siten, että kaikenikäiset pystyivät osallistumaan kukin taitojensa ja innokkuutensa mukaan. Tapahtumassa oli myös muuta ohjelmaa ja rentoa yhdessäoloa. Intialaisella ruoalla, basaarilla sekä yleisissä tiloissa kuuluvalla musiikilla ja somistuksella oli tärkeä osuus kulttuuriympäristön luomisella. Nuorilla oli omat majoitus- ja oleskelutilansa.

Kuvat 3 ja 4. Tarinamatkan rosvojoukkojen jäsen ja yleiskuva Tarinamatkasta

Lauantaina 2.8.2015 työpajoissa aihetta hieman etukäteen valmistelleet vetäjät kokosivat joukkonsa noin kahden tunnin mittaisiin työpajoihin. Työpajojen vetäjillä oli jonkinlainen ammatillinen tai harrastuspohjainen kiinnostus ja kokemus aihetta kohtaan. Lounaan jälkeen oli yhteinen läpivetoharjoitus ja myöhemmin iltapäivällä kenraaliharjoitus. Samana iltana intialaisen illallisen jälkeen koko Tarinamatka esitettiin yhdessä. Tunnelmaa ja yhteenkuuluvaisuuden tunnetta lisäsivät kaikkien paikalla olleiden värikkäät intialaisvaatteet. Jokainen työpaja oli lyhyen valmistelun aikana ehtinyt aikaansaada upeita tuloksia ja esitys onnistui yli odotusten. Tunnelma oli korkealla ja Tarinamatka muodostui viikonlopun kohokohdaksi. Palautetta Tarinamatkasta sain sekä suullisesti paikanpäällä, sähköpostitse tapahtuman jälkeen että sähköisesti toteutetusta tapahtuman palautekyselystä.

6 Millaisilla tapahtumilla nuorten kulttuuri-identiteettiä voidaan vahvistaa?

Koska aihe koskettaa läheisesti itseäni, oli vaikea ajoittain välttää kokemusperäiseltä värittämiseltä. Pyrin kuitenkin pitäytymään aineistostani nousevissa tuloksissa ja vasta pohdintaluvussa lopuksi tuomaan oman hiljaisen tietoni teorian ohella mukaan tulosten tulkintaan. Kaikki ryhmähaastatteluihin osallistuneet nuoret olivat käyneet sekä maatapaamisissa ”melkein joka kesä pienempänä” että juurimatkalla syntymämaassaan. Eri-laisissa paikallisryhmien kokoontumisissa olivat myös kaikki käyneet, mutta ollessaan alle kouluikäisiä tai peruskoulun ala-asteella. Kansainvälisen adoption kautta tutustuneiden perheiden keskinäiset vierailut ja muutaman perheen kokoontumiset kuuluivat haastateltujen elämään ainakin lapsuudessa ja vielä 14-15 -vuotiaanakin. Kolme Helsingissä

asuvaa nuorta oli käynyt muutamia kertoja Lauantaiklubilla ja yksi heistä toimi kerran siellä myös avustavana ohjaajana. Kaksi haastatelluista toimi vertaisohjaajana nuoremille. Kuopion ja Helsingin Nuorten treffeillä kävi säännöllisesti kahdeksan nuorta ja kaksi kertaa Tampereelta Helsinkiin Nuorten treffeille oli tullut yksi nuori. Myös nuorten leireille ja maatapaamiseen, jonka yhteydessä nuorille oli järjestetty oma, erillinen majoitustilansa, oli osallistuttu. Kolme yli 18-vuotiaasta nuorta oli käynyt adoptioon tai syntymämaahan liittyvässä seminaarissa joko osallistujana tai puhujana.

6.1 Mitkä tekijät vaikuttavat tapahtumissa käymiseen?

Kavereiden paikallaolo houkutti niin lomakekyselyyn Kotkassa vastanneita kuin ryhmähaastatteluihin Kuopiossa ja Helsingissä osallistuneita. Seuraavaksi perusteeksi mainittiin vanhempien ”käsky” tulla mukaan. Muita motivoivia seikkoja olivat tapahtuman hauskuus, toisten adoptiolasten tapaaminen ja erilaiset pelit. Ryhmähaastattelun nuoret kertoivat syyksi adoptioperheiden tapahtumissa käymiselle - etenkin lapsuudessa ja alle 18-vuotiaana - olleen vanhempien päätöksen. Vaikka ilmausta ”vanhemmat pakottaa” käytettiin, vanhemmat olivat myös tiedustelleet lastensa halukkuutta lähteä tapahtumiin. Se, että adoptiovanhemmat ”pakottivat” lapsiaan osallistumaan tapahtumiin, koettiin jälkikäteen myös positiivisena.

”Se on niin, et vanhemmat pakottaa ja sit ku sä oot käyny siellä, niin sä oot oppinu tykkää siitä paikasta oikeesti ja sit oot odottanut, että milloin taas pääsee uudelleen sinne. Et kyllä se näin jälkikäteen on hyvä, että pakottivat.” (Nuorten ryhmähaastattelu, Helsinki 14.2.2015)

Nuoret totesivat, että vanhemmat halusivat tapahtumiin omien ystäviensä ja vanhemmille suunnatun adoptioaiheisen ohjelman vuoksi.

”Jotenkin se (maatapaaminen) on ehkä enemmän vanhemmille sitten loppujenlopuksi. Lapset vaan niinku on. Siellä on vanhemmille, että miten elät adoptiolapsen kanssa ja mitä teet niiden kanssa.” (Nuorten ryhmähaastattelu Kuopio, 1.2.2005)

Kaverit ja vertaistuki koettiin nuorten vastauksissa tärkeimpänä tapahtumiin houkuttelevana tekijänä. Tapahtumista ja tapaamisista oli saatu uusia ystäviä, joiden kuulumiset kiinnostivat. Muiden samassa tilanteessa olevien nuorten tapaaminen on vähentänyt erillaisuuden tunnetta ja kasvattanut itsetuntoa, kun oli tajuttu konkreettisemmin se, että vastaavassa tilanteessa olevia nuoria on olemassa. Pienempien lasten paikallaolo ei häirinnyt, jos tarjolla oli omaa ohjelmaa yli 12-vuotiaille.

"Etenkin on kiva nähdä muitakin, jotka on adoptoitu. Kun ei kukaan muu pysty oikeasti samastumaan siihen, kun ne, jotka on ite kokenut sen." (Nuorten ryhmähaastattelu, Kuopio 1.2.2015)

"(Vertais)ohjaajan näkökulmasta parasta tapahtumassa on, että näkee sen ilon monien nuorten kasvoilla siitä, että he pääsevät tällä tavoin samanikäisten vertaisensa seuraan. Mutta tietysti myös erilaisuutta varmaan osaa käsitellä paremmin tätä kautta." (Nuorten ryhmähaastattelu, Kuopio 1.2.2015)

Ryhmähaastatteluun osallistuneet 14-16-vuotiaat totesivat, että syntymämaan kulttuurin vaikutus tapahtumissa ei ole suuri. Vastaus oli sama riippumatta siitä, minkä ikäisenä vastauksen antaneet olivat Suomeen tulleet.

"Kun oli ite nuorempi, just joku 14 vuotias tai silleen, niin ei halunnut pitää sitä yllä, että mä oon ...nen (syntymämaalainen). Ja kun meni tapahtumaan, jossa se oli teemana, niin sinne ei välttämättä sitten halunnut." (Nuorten ryhmähaastattelu, Helsinki 14.2.2015)

Liikennevalo –kyselyssä nuoret asettivat erivärisiä tarranuolia osoittamaan eri tekijöiden vaikutusta tapahtumien houkuttimina. Oranssi nuoli kuvasti adoptioaiheen, keltainen kavereiden, sininen syntymämaan ja sen kulttuurin sekä vaaleanvihreä vanhempien merkitystä tapahtumiin osallistumisessa. Alla ovat järjestyksessä Kuopion, Helsingin sekä niiden yhdistetyt vastaukset. Yksi Kuopion nuorista joutui poistumaan ennen Liikennevalo–vaihetta. Siksi osallistujien yhteismäärä on 11 ryhmähaastatteluihin osallistuneiden 12:sta sijaan.

Kuva 5. Kuopion, Helsingin ja yhdistetyt Liikennevalo-vastaukset

Liikennevalovastausten perusteella adoptioaiheen (oranssi) houkuttelevuus tapahtumissa oli keskisuuri (4/11) tai suuri (7/11). Kavereiden vaikutus (keltainen) arvioitiin myös keskisuureksi (2/11) tai suureksi (9/11), painon ollessa selvästi suuren puolella. Syntymämaan kulttuurin (sininen) merkitys jakautui tasaisesti melko suuren (5/11) ja suuren (6/11) kesken. Vanhempien mielipiteellä tai päätöksellä (vaaleanvihreä) oli vähäinen (3/11) tai keskisuuri (7/11) merkitys. Kuopiossa vastaajien keski-ikä (15,2 vuotta) oli 2,5 vuotta vähemmän kuin Helsingissä (17,8 vuotta). Suurin ero annetuissa vastauksissa on se, että vanhempien haastateltujen ryhmässä on enemmän hajontaa vaikuttavia tekijöitä valittaessa.

Ryhmähaastatteluun osallistuneiden vastauksista nousi kaksi selvästi erottuvaa syytä sille, miksi tapahtumissa ei käydä. Ensimmäisenä se, etteivät kaverit enää käy. Kaveripiiri oli myös muuttunut siten, että adoption kautta tutuiksi tulleita kavereita tärkeämmiksi koettiin koulu-, harraste- ja muut jokapäiväiseen elämään liittyvät ystävät (joita voivat olla myös adoptoidut nuoret). Toinen tärkeä syy oli se, että tapahtuman sisältö ei houkuta. Se on joko suunnattu pienemmille lapsille tai adoptiovanhemmille, tai se ei ole muuten kiinnostavaa.

”Ne (maatapaamiset) on aika pienille tarkotettu loppujen lopuksi. Nyt vanhemmaksi kun oon tullut, niin ei siellä oo mitään tekemistä.” (Nuorten ryhmähaastattelu Kuopio, 1.2.2005)

Oli koettu myös pettymyksiä luvatus toiminnan toteutuksessa, esimerkiksi siten, ettei luvatuille pelikentälle päässytäkään, discossa oli liikaa pienempiä lapsia tai keskustelu- ym. tilaisuudet tuntuivat liian koulumaisilta.

”Olihan meillä joskus joku semmoinen nuorten ilta siellä (maatapaamisessa). Sainoin äitille, että juu, me ei sitte todellakaan mennä sinne nuorten iltaan. Että se on just semmonen, että siellä on joku hikin pulla tai munkki ja sitten vähä mehua ja sitten keskustellaan jostain ihan ihmeellisestä tai että miten se ruotsi sujuu koulussa. Ja kun me mentiin, niin siellä oli pulla ja munkkia ja siellä sitten keskusteltiin koulusta ja ruotsinkielestä! Oltiin sillee, että ja nyt sitten hotellihuoneeseen. Tämä ei kiinnosta enää!” (Nuorten ryhmähaastattelu Kuopio, 1.2.2005)

Muita syitä olivat (maa)tapahtuman aiheuttama ahdistava tunne, elektroniikan kehittyminen ja sitä kautta yhteydenpidon helpottuminen muita kanavia (puhelin, Facebook, WhatsApp) käyttäen sekä muut esteet (etäisyys, työ, muu ajallisesti päällekkäinen tapahtuma). Nuoret tapasivat toisiaan myös koulun ja harrastusten piirissä.

Nuoret kokivat, ettei heille suunnattua toimintaa ollut tapahtumissa riittävästi. Toiminta suuntautui useimmiten pienemmille lapsille ja adoptiovanhemmille. Pettymyksiä luvatus toiminnan toteuttamisessa oli myös koettu. Tärkeimpänä tapahtumissa käymiseen vaikuttavana tekijänä pidettiin kavereiden eli vertaisjoukon tapaamista. Ellei heitä ole tapahtumaan tulossa, ei omakaan osallistuminen kiinnosta. Vertaiskohtaamiset olivat kasvattaneet itsetuntoa ja vähentäneet erilaisuuden tunteita. Vanhempien tapa viedä lapsia tapahtumiin, koettiin ”pakottamisena”, vaikka siitä jälkeenpäin kiiteltiin. Suullisissa ryhmähaastatteluvastauksissa adoptio yleisesti koettiin syntymämaan kulttuuria kiinnostavampana tekijänä tapahtumissa. Liikennevalovastauksiin verrattuna tässä on pieni ristiriita. Liikennevaloissa syntymämaan kulttuuri koettiin joko melko tai hyvin tärkeänä tapahtumiin houkuttelevana seikkana.

6.2 Miten syntymämaan kulttuuri näkyy ja vaikuttaa?

Muutaman vuoden ikäisinä tai vähän vanhempana Suomeen tulleet kertoivat, että pienempänä he muistelivat ja kaipasivat syntymämaataan. Tehdyt Juurimatkat eivät kuitenkaan olleet herättäneet erityistä kaipuuta tai intoa syntymämaan kulttuuria kohtaan. Ulkonäöllinen sulautuminen paikallisväestöön lomamatkoilla syntymämaahan tai muualle ulkomaille koettiin helpottavana tai hämmentävänä. Hämmennystä aiheuttivat vieras kieli ja tavat sekä se, että paikalliset olettivat adoptoitujen toimivan tulkkina tai paikallisoppaana omalle perheelleen. Lomamatkoilla syntymämaahan ja sen kulttuuriin suhtauduttiin tavallisen turistin tapaan.

”Silloin, kun mä olin pieni, siis ala-asteen ykkösellä ja kakkosella, niin mä kaipasin (syntymämaahan) takasin. Mä joskus rupesin itkemään illalla, kun mä halusin tietää minkälaista siellä oli. Kun ei ollut minkäänlaista muistikuvaa. Että kyllä se siinä vaiheessa kiinnosti. Mutta sitten, kun mä menin sinne, niin ei se enää kiinnostanut. Se loppui siihen se kiinnostus!” (Nuorten ryhmähaastattelu Kuopio, 1.2.2005)

”Pienempänä, kun alkoi tulla nimittelyä ja kaikkea semmoista, että mistä on ja minne kuuluu, että kuuluuko oikeesti tänne ja että halusi löytää biologiset vanhemmat ja elää niitten kanssa ja näin. Mutta en mä enää halua.” (Nuorten ryhmähaastattelu Kuopio, 1.2.2005)

Kiinnostus syntymämaan kulttuuria kohtaan oli ollut suurempaa pieninä ja jälleen kiihkeimpien teinivuosien jälkeen, n. 17-vuotiaana tai myöhemmin, kun moniin adoptioon liittyviin asioihin osaa suhtautua eri tavalla kuin nuorempana. Syntymämaan kulttuurin ”tuputtamista” ei pidetty hyvänä. Usein kiinnostuksen heräämiseen liittyi omien biologisten juurien selvittäminen tai biologisten sukulaisten tapaaminen.

”Juu, kyllä sillai, että nuorempana ei kiinnostanut yhtään se mistä on tullut. Sinne meni vaan siksi, että siellä on muita nuoria ja olla niitten kanssa. Ettei kannata väkisin mitään. Suomalaisia kun ollaan, niin ei kiinnosta noi muut (syntymämaan kulttuuri ja siihen liittyvät asiat). Paitsi nyt tietinkin, mut ei tuohon aikaan, 14-15 -vuotiaana, yhtään kiinnostanut kattoo mitään leffaa! —Sisko alkoi puhua että vois alkaa etsiä siskoja ja muuta (syntymämaasta). Ja sitten lähetettiin ja sitten rupesi kiinnostaa. Muttei (syntymämaan kulttuuri) kummiskaan sen enempää.” (Nuorten ryhmähaastattelu, Helsinki 14.2.2015)

Syntymämaan kulttuuriin liittyvistä asioista kiinnostivat ruoka, taide (etenkin oman harrastuksen kautta) sekä urheilulajit ja urheilijat. Syntymämaan kulttuurin mukanaoloa pidettiin myös auttavana asiana.

”Silloin ehkä nuorempana, niin kuin 10-vuotiaana, nämä (maakohtaiset) teemotukset on parempia. Tai sitten vanhempana.” (Nuorten ryhmähaastattelu, Helsinki 14.2.2015)

”Kyllä mun mielestä se on auttanut on ollut mukavaa kun on muitakin samasta maasta. On joku yhteinen asia joka yhdistää. Pystyy juttelemaan kokemuksistaan vapaasti toisten adoptoitujen kanssa.” (Nuorten ryhmähaastattelu, Helsinki 14.2.2015)

Enemmän keskustelua herätti aiheena adoptio. Nuoria kiinnosti muun muassa se, mistä he tulevat, miksi heidät oli annettu adoptioon, milloin ja mistä voi alkaa etsiä tietoja omasta taustastaan sekä muiden - vanhempien- adoptoitujen kokemukset kohtelusta ja elämästä Suomessa. Näistä keskusteluista saisi tukea omalle kasvulle kansainvälisesti adoptoituna. Iän lisääntyessä adoptioon osataan suhtautua kypsemmin.

”Kun tulee enemmän ikää, niin ne (adoptio)asiat osaa ottaa kypsemmin ja osaa puhua niistä .. tietenkään ei nuorempana sitä asiaa pysty eikä osaa samalla lailla käsitellä” (Nuorten ryhmähaastattelu, Kuopio, 1.2.2015)

Kaikkien haastatteluun osallistuneiden lapsuudessa ja kotona oli huomioitu lapsen syntymämaan kulttuuri monin tavoin. Kotona oli luettu syntymämaan satuja, ja elokuvia katsottiin edelleen. Syntymämaan ruokaa tehtiin kotona tai käytiin ravintolassa syömässä. Juurimatkat syntymämaahan ja sen kielen opiskelu olivat tai olivat olleet perheen yhteisiä tapoja ylläpitää kosketusta adoptiolapsen syntymämaahan samoin kuin adoptioperheiden tapaamisissa ja tapahtumissa käyminen.

”On sitä (syntymämaan kulttuuria) pienenä pidetty yllä, ettei pääse unohtuu. Ei se voi kyllä unohtua, mutta on kuitenkin pidetty yllä sitä. Ei nyt vanhempana enää niinkään paljoa” (Ryhmähaastattelu, Helsinki 14.2.2015)

Haastatellut olivat saaneet jonkin verran kysymyksiä syntyperäänsä koskien. Kysyttäessä he kertoivat syntymämaansa, mutteivät muuten tuoneet asiaa esille. He kokivat olevansa suomalaisia, kuten muutkin Suomessa asuvat. Asian tarkempi pohdinta osoitautui kuitenkin hieman monimutkaisemmaksi. Yhteiseksi lopputulokseksi todettiin, että oikea vastaus on: ”Mä oon mä!”

”Periaatteessa mä oon myös ...lainen (syntymämaalainen). Se on vähän monimutkainen juttu, koska mä asun kuitenkin Suomessa, mä puhun suomee,.. Mutta mun juuret on siellä (syntymämaassa) ja mun suku on sieltä ja ... mutta taas tällä hetkellä mä oon kokonaan Suomesta. En mä oikeestaan osaa sanoo. En mä oo kokonaan suomalainen. Ei sitä pysty määrittelemään. Ei sillä oo mitään väliä loppujen lopuksi.” (Nuorten ryhmähaastattelu Kuopio, 1.2.2005)

Omaa taustaa koskeviin vieraiden kysymyksiin suhtauduttiin myönteisesti, vaikka haastatellut tiesivät myös sellaisia adoptoituja, jotka ärsyntyivät asiasta kysyttäessä.

”Mun mielestä se on tosi kivaa, että ihmiset kysyy siitä (adoptiosta), emmä ajattele, että nyt se (kysymys) tappaa, et saan hirveitä traumoja. Monethan loukkaantuu, kun niiltä kysyy, se on monille arka asia.” (Nuorten ryhmähaastattelu Kuopio, 1.2.2005)

Nuoret olettivat, että on ihmisiä, jotka luokittelevat muut syntyperän tai muiden kantaväestöstä erottavien seikkojen mukaan, mutta eivät itse kokeneet sitä omalla kohdallaan tekevänsä. Omaa erilaisuutta ja muista erottuvuutta pidettiin myös hyvänä asiana.

”Ei kukaan, no jotkut luokittelee, mutta et sä ite luokittele ittees, että mä oon nyt tämmönen ja mä oon erilainen kuin muut, ja mä en voi olla täällä. Kun mä oon täällä ja mä oon mä edelleen!” (Nuorten ryhmähaastattelu Kuopio, 1.2.2005)

Kaikkien ryhmähaastatteluihin osallistuneiden kotielämään kuului tai oli kuulunut syntymämaan kulttuurin ylläpitäminen. Nuoret toivoivat, etteivät vanhemmat ”tuputtaisi” nuorille syntymämaan kulttuuriin liittyviä asioita liiaksi ja huomioisivat ikään liittyvät kiinnostuksen kohteet. Nuoret pitivät helpottavana samasta maasta adoptoitujen kohtaamista ja olivat kiinnostuneita syntymämaan ruoasta, urheilijoista sekä jonkin verran julkisuuden henkilöistä. Adoptiotausta koettiin kulttuuritaustaa kiinnostavampana. Nuoret pitivät itseään suomalaisina, vaikka olivatkin kohdanneet kyselyjä, kiusaamista ja hämmentäviä tilanteita ulkonäkönsä ja syntyperänsä takia. Kysymys on kuitenkin hankala ja pohdituttava. Oma erilaisuus koettiin myös positiivisena asiana elämässä. Kansalaisuutta ja syntyperää tärkeämmäksi koettiin oma yksilöllinen olemus: ”Mä oon mä!”

6.3 Mitä tapahtumilta toivotaan?

Ryhmähaastattelujen nuoret kertoivat, että heidän omia toiveitaan tapahtumien suhteen joko 1) ei ole kysytty, 2) on kysytty, mutta toiveita ei ole toteutettu tai 3) on kysytty ja kuultuja toiveita on toteutettu. Nuoret ehdottivat toiveiden kyselemistä tapahtumaan ilmoittautumisen yhteydessä. Nuorten mielestä on hyvä, että tapahtumassa tarjotaan myös asioita, jotka eivät ole kaikille tuttuja.

"Enkä sitä (toivetta) pitäisi kysellä vaikka kuukautta etukäteen, ilmoittautumisen yhteydessä, että mitä haluatte. Että aha, nyt on haluttu jalkapalloa. Sitten periaatteessa kannattaisi laittaa semmoistakin, mistä ei kaikki tykkää, ne voi ruveta tykkäämään sit siitä. Et se voi olla joku uusi juttu niille." (Nuorten ryhmähaastattelu, Helsinki 14.2.2015)

län merkitys suhteutettuna tapahtumasisältöön nousi esiin usein. Niin adoptio kuin syntymämaakin kiinnostivat eri-ikäisinä eri tavalla. Myös pienempien adoptiolasten koettiin kaipaavan keskusteluja ja kokemusten jakoa vanhempien adoptoitujen kanssa.

"Kun tulee enemmän ikää, niin ne (adoptio)asiat osaa ottaa kypsemmin ja osaa puhua niistä .. tietenkään ei nuorempana sitä asiaa pysty eikä osaa samalla lailla käsitellä" (Nuorten ryhmähaastattelu, Kuopio, 1.2.2015)

"Kun mä olin pienempi, niin ei ollut mitään semmoista (järjestettyä mahdollisuutta jutella isompien adoptoitujen kanssa), vaikka kokoonnuttiin. Pienemmilläkin on kuitenkin aika paljon kysyttävää. Meilläkin on se kerho... se (pienempien kanssa toimiminen) olis tosi kiinnostavaa." (Nuorten ryhmähaastattelu, Kuopio, 1.2.2015)

Nuoret olisivat valmiita osallistumaan tapahtumien järjestämiseen yhdessä muiden kanssa. Vertaisohjajana toimimisesta, kouluvierailujen tekemisestä – aiheena adoptio ja syntymämaa - ja tapahtumissa pienempien avustamisesta oli jo kokemusta. Suunnitteilla oli adoptioaiheisen tietopaketin laatiminen esimerkiksi kouluja varten. Tarinoiden ja tiedon avulla adoptiosta voisi kertoa nuoremmillekin lapsille. Tapahtumiin voisi yhdistää musiikkia ja muita nuoria kiinnostavia elementtejä. Pienet vapaamuotoiset tapahtumat kiinnostivat myös.

"Oon myös miettinyt nuorille, eri puolille Suomea, tapahtumia, joissa vois olla esim. laulajia ja muita, mutta siinä vois olla mukana myös adoptioisuus. Ja myös keskustelukanavia joko netissä tai ihan todellisuuden kautta, varsinkin adoptionuorille, ja tällaisille aikuisille jo vaikka 20-30 vuotiaille. Mielelläni pitäisin vaikka itekin jotta tapahtumatyypistä, että jonnekin kokoonnuttaisi ja keskusteltaisi asioista ja välillä saunottaisi tai mentäisi jonnekin pelaamaan" (Nuorten ryhmähaastattelu, Kuopio, 1.2.2015)

Tapahtumiin toivottiin omaa ohjelmaa yli 12-vuotiaille, vaikka pienempien mukanaolo esimerkiksi maatapahtumissa ei häirinnytkään. Nuoret kaipaavat toiminnallisia tapahtumia, joissa olisi hyvä olla ohjattuakin toimintaa. Kunhan se ei ole liian koulumaista ja lunastaa annetut lupaukset.

”Toiminnallista tekemistä. Ja ihan mitä vaan muuta kuin kuus tuntii istumista, esim. niin kuin tämmöistäkin, tämmöinenkin vois olla ihan ok, että istutaan pöydän ympärillä ja jutellaan. Ei semmoista että ollaan luennolla, että yksi vaan puhuu ja muut kuuntelee. Vaan niin että kaikki pääsee mukaan, se vois olla ihan mielenkiintoista. Muttei sitäkään kuutta tuntia!” (Nuorten ryhmähaastattelu, Helsinki 14.2.2015)

Ohjaajaksi toivottiin mieluummin vierasta kuin omia tai kavereiden vanhempia. Nuorten mielestä ohjattu toiminta auttaisi ja rohkaisisi uusia ja toisilleen tuntemattomia pääsemään ryhmään mukaan ja saamaan uusia kavereita. Vapaata aikaa oleskeluun ja muihin tutustumiseen pitäisi myös olla.

”Helpompi varmaan lähteä mukaan siihen (toimintaan), kun se on ohjattua, vois saada kavereita sieltä, jos ei uskalla oudolle ihmiselle mennä puhumaan.” (Nuorten ryhmähaastattelu, Helsinki 14.2.2015)

Lomakekyselyyn vastanneet lapset toivoivat sekä 2-3 päivän tapaamisia että viikon mittaisia leirejä. Leirit toiminta kiinnosti myös kaikkia ryhmähaastatteluun osallistuneita, iästä riippumatta. Kaikki olivat valmiita myös lähtemään leirille kotipaikkakunnan ulkopuolelle, mutta nuorimmat eivät lähtisi ilman kaveria. He myös toivoivat vapaampaa liikkumista iltaisin, ilman ”lastenvahtia” leirien yöpymistiloihin. Olisi hyvä, jos leireille osallistuisi eri maista adoptoituja nuoria eikä leirin teema liittyisi pelkästään adoptioon. Erilaiset harrasteleirit sekä esimerkiksi rippi- ja prometeusleirit kiinnostaisivat. Konkreettisina toiveina ja ideoina nuoret esittivät leirien lisäksi muiden muassa pienryhmäkeskusteluja, vanhempien adoptoitujen kuulemista ja ruokakursseja. Syntymämaan kulttuuriin liittyviä toiveita oli vähän.

”Mutta jos se olisi esim. pelkkä adoptio, missä on muitakin eri maista, niin se vois olla paljon mielenkiintoisempaa. Tai sitten, et siinä ei olisi ollenkaan teemana adoptio.” (Nuorten ryhmähaastattelu, Helsinki 14.2.2015)

Jaoin saamani tapahtumien sisältöä koskevat konkreettiset toimintaideat neljään kategoriaan: Urheilu ja liikunta, Kulttuuri, Matkat ja retket sekä Muita ehdotuksia. Jaottelu on sama sekä lasten lomakekyselyn että nuorten ryhmähaastattelun lopuksi järjestetyn ideointiosuuden tuloksista. Tulokset on koottu Taulukkoon 2 ja 3.

Taulukko 2. Lasten lomakekyselyn toiveet ja ideat tapahtumien sisällöistä

URHEILU JA LIIKUNTA	KULTTUURI	MATKAT JA RETKET	MUITA EHDOTUKSIA
<ul style="list-style-type: none"> - tanssia (3) - kiipeillä (2) - uida (5) - hiihtää (1) - luistella (4) - pelata (9) 	<ul style="list-style-type: none"> - laulaa (2) - musisoida (1) - tehdä teatteria (3) - katsoa elokuva (2) - valokuvata (1) - maalata - tehdä tietokonepelejä/animaatioita (2) - tehdä ruokaa (4) 	<ul style="list-style-type: none"> - retkeillä (2) - seikkailla (3) 	<ul style="list-style-type: none"> - tavata tuttuja (8) - saada kavereita (2) - tehdä meikkejä ja kampauksia (3) - chillaila (6) - tavata isompia adoptoituja (2) - kuulla syntymämaasta (2)

Taulukko 2 näyttää, että lasten lomakekyselyssä tapahtumilta toivottiin annetuista vaihtoehtoista selkeästi eniten urheiluun ja liikuntaan (25/68) sekä kavereiden kanssa olemiseen (16/68) liittyviä asioita. Erilaiset kulttuuriin (13/68) liittyvät toiminnot kiinnostivat jonkin verran kuten myös retket, seikkailut ja ”kauneudenhoitoon” liittyvät asiat. (Ruoanlaiton olen liittänyt Kulttuuri –kategoriaan yhtenäisesti nuorten vastausten kanssa). Avoiimeen kysymykseen toiveista kirjattiin lisäksi erilaisia urheilulajeja ja pelejä, kalastus sekä ”isojen disko” (ei alle 9-vuotiaita eikä aikuisia), jossa olisi nuorten toiveita toteuttava dj.

Taulukko 3. Ryhmähaastattelujen nuorten toiveet ja ideat tapahtumien sisällöistä

URHEILU JA LIIKUNTA	KULTTUURI	MATKAT JA RETKET	MUITA EHDOTUKSIA
<ul style="list-style-type: none"> - pelit - jalkapallo - laskettelu - lentopallo - carting - ulkoleikit 	<ul style="list-style-type: none"> - näytteleminen - musiikki - ruoanlaitto 	<ul style="list-style-type: none"> - retket kaupunkihin ja luontoon - pitkä mönkijäsafari - juurimatkat - matka jonnekin 	<ul style="list-style-type: none"> - syöminen - leirit - keskusteluryhmät - vanhempien ja vanhempana adoptoitujen tapaaminen - nuotioilta - kerho pienten kanssa - disco 13-16-vuotiaille - laskuvarjohyppy

Taulukosta 3 selviää, että myös ryhmähaastattelujen nuorten toiveet tapahtumien sisällöistä ovat hyvin toiminnallisia. Erilaiset urheilulajit, jopa carting, mainittiin. Kulttuuritoiminnoista kiinnostivat näytteleminen, musiikki ja ruoanlaitto (ruoka kategoriassa Kulttuuri, koska tässä ruoanlaitto koski selvästi syntymämaan ruokia). Kaupunkeihin, luontoon tai ”jonnekin” suuntautuvien retkien ja matkojen lisäksi ehdotettiin mönkijäsafaria ja juurimatkoja. Leirit, nuotioilta ja syöminen olivat listalla samoin kerhot pienemmille. Vähemmän toiminnallisina ideoina voi pitää keskusteluryhmiä ja tapaamisia vanhempien ja vanhempana adoptoitujen kanssa. Vilein ehdotus oli laskuvarjohyppy.

6.4 Nuorten ryhmähaastattelun tulosten yhteenveto

Taulukkoon 4 on koottu Nuorten lomake- ja ryhmähaastattelun tulokset tiivistetysti neljän kategorian - Tapahtumat, Syntymämaan kulttuuri ja identiteetti, Toiveita ja Ideoita – alle. Ryhmähaastatteluihin osallistui kaksitoista 14 – 23-vuotiasta nuorta Kuopiossa ja Helsingissä.

Taulukko 4. Nuorten ryhmähaastattelun tulokset teemojen ja kysymysrungon pohjalta

TEEMA	KYSYMYS	NUORTEN VASTAUKSET
TAPAHTUMAT	Missä tapahtumissa on käyty?	<ul style="list-style-type: none"> - maatapaamiset - juurimatkat - Lauantaiklubi - Nuorten treffit - Adoptio- tai maa-aiheiset seminaarit / luentotilaisuudet - Muut (perheiden ja pienempien ryhmien tapaamiset)
	Miksi tapahtumissa käydään?	<ul style="list-style-type: none"> - vanhempien "pakottamana" - vanhempien kaverit käyvät - vanhemmat vihjanneet tapahtumasta - kaverit käyvät - vertaistuki
	Miksi tapahtumissa ei käydä?	<ul style="list-style-type: none"> - kaverit eivät enää käy - suunnattu pienemmille adoptiolapsille - suunnattu adoptiovanhemmille - sisältö ei kiinnosta - tapahtuma ahdistaa - muita esteitä (muu päällekkäinen tapahtuma, työ, etäisyys) - yhteydenpito adoptiokavereihin toimii muulla tavoin
SYNTYMÄMAAN KULTTUURI JA IDENTITEETTI	Miten syntymämaan kulttuuria on käsitelty kotona?	<ul style="list-style-type: none"> - kuunneltu satuja - katsottu elokuvia - tehty ruokaa - perheen omat lomamatkat - harrastusmatkat (tanssi) - kielen opiskelu
	Kiinnostaako syntymämaan kulttuuri?	<ul style="list-style-type: none"> - ei juurikaan kiinnosta n. 13-16 -vuotiaana - pienempänä kiinnosti - vanhempana alkanut kiinnostaa
	Osallistumisen vaikutus identiteetin kehitymiselle	<ul style="list-style-type: none"> - tapahtumiin osallistuminen koettu hyväksi jälkikäteen - vertaistuki ja -kohtaamiset tärkeitä
TOIVEITA	Onko nuorten omia toiveita kysytty?	<ul style="list-style-type: none"> - ei ole kysytty - on kysytty, mutta toteutus on jäänyt tai toteutunut huonosti - on kysytty ja toteutettu
	Mitä nuoret haluaisivat / mikä kiinnostaa?	<ul style="list-style-type: none"> - kaverit - leirit - ulkopuolinen aikuis- tai vertaisohjaaja tapahtumissa - keskustelut tai muut vastaavat pienryhmissä - mahdollisuus kertoa omista kokemuksistaan nuoremmille tai toimiminen nuorempien kanssa - muiden vanhempien adoptoitujen kokemusten ja ajatusten kuuleminen - riittävästi aikaa tutustua muihin tapahtumassa oleviin
IDEOITA	Ideoita ja toiveita	<ul style="list-style-type: none"> - Katso Taulukko 2

Olennaisinta opinnäytetyön kannalta ovat mielestäni nuorten toiveet tapahtumien suhteen. Nuoret haluavat tulla kuulluiksi ja huomioituiksi. Toiminnallisuutta ja vertaiskohtaa-

misiä kaivataan. Tapahtuman sisältötoiveita pitäisi nuorten mukaan kysellä ennen tapahtumaa. Jos niitä kysellään, ne pitäisi myös toteuttaa, osallistujien ikä huomioiden. Uutta ja ennalta vähemmän tuttua toimintaa saisi olla myös mukana. Tapahtumien toiminnallisuus korostuu ja syntymämaan kulttuuriin liittyviä toiveita oli suhteellisen vähän. Vanhempien ja vanhempana adoptoitujen elämäkokemusten kuuleminen kiinnosti. Osittain ohjattua toimintaa pidetään hyvänä ryhmäytymisen ja tutustumisen kannalta. Ohjaajaksi toivotaan ulkopuolista henkilöä. Nuoret olisivat itsekkin valmiita osallistumaan tapahtumien järjestämiseen. Erilaiset leirit ja pienryhmien kokoontumiset, joissa kohtaisivat monista eri maista tulleet adoptoidut, olivat toivelistalla. Koulumaisia istuntoja karsastettiin ja muistutettiin, että rennolle oleskelulle ja muihin tutustumiselle pitäisi jäädä riittävästi aikaa.

7 Adoptiovanhempien näkemykset tapahtumista ja niiden merkityksestä

Pääkaupunkiseutua ja paria suurempaa kaupunkia lukuun ottamatta pelkästään lasten syntymämaan perusteella kokoontuvia ryhmiä ja tapaamisia on vähän. Muualla Suomessa tapahtumat väistämättä ovat enemmän eri maista adoptoineille suunnattuja. Tämä oli huomioitu myös kysymyksissä siten, että Helsingin vanhempien ryhmähaastattelu painottuu Tarinamatka-pilottikokeiluun, kun taas Kuopiossa puhuttiin yleisemmällä tasolla. Adoptiovanhempien haastatteluissa oli vain muutamia valmiita kysymyksiä ja haastattelu eteni keskustelunomaisesti. Kaikki ryhmähaastatteluihin osallistuneet vanhemmat toimivat aktiivisesti maatapaamisten ja/tai muiden tapahtumien järjestäjinä.

7.1 Mitkä tekijät vaikuttavat tapahtumissa käymiseen?

Lomakekyselyyn vastanneet adoptiolasten vanhemmat toivoivat tapahtumilta rentoa yhdessäoloa. Toivottiin, että lapset saisivat viettää aikaa muiden samasta maasta adoptoitujen kanssa ja tutustuisivat uusiin ystäviin mukavan tekemisen parissa. Myös vertaistuki ja kokemusten vaihto aikuisten kesken olivat merkittäviä tekijöitä tapahtumissa käymiselle.

”Lapset tapaavat toisiaan ja aikuiset saavat vaihtaa kokemuksia. Toivon samantilaista avointa, rentoa yhdessäoloa.” (Aikuisten lomakekysely, Kotka 1.2.2014)

Myös ryhmähaastatteluihin osallistuneiden vanhempien mielestä on tärkeää, että tapahtumissa käymällä nuoret kohtaavat samanlaisen taustan omaavia ja ymmärtävät, että on muitakin samassa tilanteessa olevia. Yhdessä tekemistä kaivataan. Osallistujien suuri määrä ja innokkuus tulla tapaamisiin kauempaakin yllätti Kuopion Nuorten treffejä alulepanneet vanhemmat. Vanhemmat olivat myös yllättyneitä siitä, että osallistujien joukko oli poikapainotteinen ja siitä, että tapaamisen takia jätettiin väliin esimerkiksi tärkeät urheilutreenit.

”Nuoret tulee tosi mielellään ja käsittämättömästi on poikavaltaisuus. Ja nehän jättää treenejäkin väliin vaikka rakastaa urheilua.” (Aikuisten ryhmähaastattelu, Kuopio 1.2.2015)

Vanhemmat totesivat, että vaikka tapahtumissa ei käydä, sähköpostia ja kysymyksiä erilaisista adoptioaiheista lähetetään aktiivisemmille vanhemmille. Haastatteluun osallistuneet olettivat, että jotkut vanhemmat eivät innosta lapsiaan osallistumaan tapahtumiin pelätessään ”sisäpiiri”-ilmiötä. Etenkin, jos tapahtumaan tai tapaamisiin ei olla osallistuttu aktiivisesti aikaisemmin. Myös epäselvyys tapahtuman sisällöstä sekä adoptioaiheeseen kyllästyminen vaikuttaa.

”Adoptiossa on paljon sitä, että pitää hirveästi puida asioita, on valmennuskursseja ja muita. Voi olla niin rasittava ajatus siitä, että pitääkö mun oikeesti mennä sinne taas puimaan. Että on koko elämä pelkkää adoptiota.” (Aikuisten ryhmähaastattelu, Kuopio 1.2.2015)

Haastatteluun osallistuneet suhtautuivat kriittisesti joidenkin vanhempien mielipiteeseen siitä, että tapahtumissa käymiselle ei olisi tarvetta tai että adoptiotaustan käsittelemisestä voisi olla jopa haittaa lapselle (”liiallinen taustan korostaminen”). Vanhempien olisi kannustettava lasta mukaan tapahtumiin, vaikka vastustusta jossain iässä ilmenisikin. Tapahtumiin oli tullut myös nuoria, joiden perheet eivät aiemmin olleet aktiivisesti osallistuneet adoptioperheiden toimintaan.

”Sanotaan, että lapsi ei halua (lähteä tapahtumiin), mutta minun näkökulmasta semmoisen lauseen perään ei voi mitenkään lähteä! Jos on kysymys siitä, niin vanhemman on oltava vetona, että lapsi ymmärtää, mistä on kysymys. Voi olla niinkin, että vanhempi sanoo, että lapsi ei ole kiinnostunut juurista ollenkaan, mutta lapsi tulee tilanteeseen ja sanoo jotain ihan päinvastaista. Voi olla hyvinkin ristiriitainen tilanne siitä, mitä haluaa ja kuka haluaa.” (Aikuisten ryhmähaastattelu, Kuopio 1.2.2015)

Vertaistuki on tärkeää niin lapsille kuin aikuisillekin. Rento yhdessäolo ja yhdessä tekeminen kiinnostavat. Adoptiovanhempien mielestä lasten ja nuorten on hyvä nähdä, että

mutakin samanlaisen taustan omaavia Suomessa on. Epätietoisuus tapahtuman sisäl-
löstä, ulkopuolisuuden tunne ja kyllästyminen adoptioaiheeseen voivat vaikuttaa van-
hempien intoon tarjota tapahtumia lapsilleen. Haastatteluun osallistuneiden vanhempien
mielestä lapsille täytyy tarjota osallistumisen mahdollisuuksia, vaikka osallistuminen ei
aina vanhempaa itseään kiinnostaisikaan.

7.2 Syntymämaan kulttuurin tarjoamisen merkitys

Vanhemmat pitivät hyvänä sitä, että tapahtumiin osallistuu eri maista adoptoituja nuoria.
Lasten syntymämaakohtaisia kulttuuritapaamisia ei Kuopiossa erityisesti kaivattu eikä
niihin Kuopiossa ja lähiseuduilla välttämättä riittäisi osallistujia. Maatapaamisissa synty-
mämaan kulttuuria kuitenkin on tarjolla.

”Mun mielestä se (että eri maista adoptoidut tapaavat toisiaan) on hirveen tär-
keää ja opettaa myös lapsille erilaisuutta konkreettisesti. Että adoptiolapsikaan
ei ole yhtä lajia, vaan on se paletti olemassa. Kun kuitenkin on ne maatapaami-
set.” (Vanhempien ryhmähaastattelu, Kuopio 1.2.2014)

Haastatteluihin osallistuneet vanhemmat olivat olleet aktiivisesti järjestämässä maata-
pahtumia, joissa syntymämaan kulttuurin näkyvyyttä pidettiin olennaisena osana. Hel-
singin haastateltavat olivat tehneet määrätietoista työtä lasten syntymämaan kulttuurin
korostamisessa maatapaamisissa jo kymmenen vuoden ajan. Enää ei koettu saman-
laista vastustusta kuin aikaisemmin. Osa lapsen syntymämaan kulttuurin vahvaa läsnä-
oloa vastustavista vanhemmista perusteli haastateltavien mukaan kantaansa esimer-
kiksi sillä, etteivät nämä lapsen saamisen lisäksi halunneet tai tarvinneet syntymämaasta
mitään muuta. Vuosien sitkeän työn ansiosta syntymämaan kulttuurista on löydetty si-
säistä voimaa, ja vastustus ja pelko ovat väistyneet. Nyt tapahtumissa voidaan kulttuuri-
sen sisällön lisäksi keskittyä muunkin toiminnan uudistamiseen.

”Mun kanssa väiteltiin kymmenen vuotta sitten, ja vielä muutama vuosi takaperin,
ihan tolkuttomasti siitä, onko lapselle merkitystä sillä että kulttuuri on mukana.
Mutta se on nyt murtunut. —. Silloin (muutama vuosi takaperin) tehtiin semmoi-
nen pieni näytelmä ja opeteltiin tanssimaan ja tehtiin keppitanssitikut. Tuli tosi hy-
vää palautetta ja nyt siitä palautteesta ja ihmisiltä tulleista toiveista tehdä yhdessä
jotain, tehtiin tää yhteisöllinen juttu. Kukaan ei puhunut kulttuurista enää mitään,
koska se on ns. hoidossa, mutta yhdessä tekemistä kaivattiin.” (Vanhempien ryh-
mähaastattelu, Helsinki 19.10.2014)

Lasten kiinnostuksen syntymämaan kulttuuria kohtaan kerrottiin vaihtelevan tilanteesta ja lapsesta riippuen. Lapsi voi olla ylpeä syntymämaan urheilijan tai muusikon menestyessä kansainvälisesti. Toisaalta lapseen heijastuvat syntymämaata koskettavat epämieluisat uutiset. Lapsi voi myös tehdä vertailuja kantasuomalaisten ja syntymämaan ihmisten välillä, nostaen esiin esimerkiksi käytöstapoja. Suomessa syntyneitä voidaan pitää epäkohteliaina ja humalahakuisina syntymämaan kansalaisiin verrattuna.

”Kyllä se maana kiinnostaa tietyllä lailla. Ei välttämättä kulttuuri, mutta kiinnostaa vähän lähteä ihan muuten vaan reissuun. Ei välttämättä ehkä enää lastenkotiin. Ja kyllä kielikin kiinnostaa. Toista lasta ei kiinnosta yhtään, ei edes uutiset.” (Vanhempien ryhmähaastattelu, Kuopio 1.2.2014)

Tarinamatkaan osallistuneet vanhemmat pitivät yhteisöllistä esitystä toimivana tapana sekä adoptiotaustan, syntymämaan kulttuurin, yhteisöllisyyden että ryhmäytymisen kannalta. Sitä pidettiin myös terapeuttisena ja kokemuksellisenä välineenä adoptiolapsen identiteetin rakentamisessa. Yhteisöllisen näytelmän avulla lapsen oma elämäntarina tuli näkyväksi ja tunnistettavaksi. Haastateltavien mukaan yhdessä tehden sekä vanhempien ja lasten että erilaisten lasten keskinäisiä, isompia ja pienempiä, merkittäviä kohtaamisia tapahtuu vahingossa.

”Tarinamatka oli valtava käännekohta eräälle esiintyneelle nuorelle. Oli tapahtunut isoja psyykkisiä asioita, kun toimii ja jäsentää oman merkityksellisyytensä. Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus puhutteli erittäin voimakkaasti jopa näitä jäsiköitä. Nekin jotka eivät löytäneet itselleen osaa, olivat otettuja tarinasta.” (Aikuisien ryhmähaastattelu, Helsinki 19.10.2014)

Tarinoiden merkitystä korostettiin syntymämaan kulttuurin tehokkaassa välittämisessä ja ylläpitämisessä. Tarinoiden todettiin olevan kaikkien adoptiomaiden kulttuurin ytimessä ja niistä löytyvät arvot, käsitys hyvästä ja pahasta ja siitä, mitä elämältä toivotaan. Rasismin lisääntyessä tarinat antavat lisää tarpeellisia rakennuspalikoita adoptiolapsen identiteetin rakentamisessa. Haastateltavien mukaan tarinat ovat myös eläneet tuhansia vuosia ja siten todistaneet pätevyytensä. Tarinoita voidaan esittää monissa eri muodoissa, esimerkiksi teatterin tai monimediallisuuden avulla.

Vanhemmat pitivät hyvänä sekä eri maista adoptoitujen että samasta maasta lähtöisin olevien nuorten tapaamisia. Lasten kiinnostus syntymämaan kulttuuria kohtaan vaihtelee iästä ja tilanteesta riippuen. Maatapahtumissa tarjotaan syntymämaan kulttuuriin liittyviä asioita, joita voitaisi myös esittää monimuotoisemmin. Yhteisöllisyyden merkitystä korostettiin. tarinat koettiin toimiviksi tavoiksi välittää arvomaailmaa ja tukea adoptiolapsen identiteettiä.

7.3 Mitä tapahtumilta toivotaan?

Lomakekyselyyn vastanneet vanhemmat pitivät mukavimpina pieniä perhetapaamisia, joissa olisi vapaamuotoista ohjelmaa, vertaiskeskusteluja ja avointa, rentoa yhdessä-oloa. Lapsille toivottiin kivaa tekemistä, hauskaa ajanvietettä ja ”pieniä talviretkiä”.

Myös ryhmähaastatteluissa toiminnallisuus korostuu adoptionuorille sopivia tapahtumia pohdittaessa. Toiminnallisuuden avulla saadaan myös isät ja pojat mukaan. Paikallisryhmissä voitaisi vuoden mittaan järjestää esimerkiksi maatapaamiseen liittyviä workshoppeja. Toisaalta juuri yhdessä tekeminen ja oikeus epäonnistumiseen koettiin Tarinamatkassa ryhmäytymisen kannalta oleelliseksi ja ulkopuolisuuden kokemusta vähentäväksi. Haastateltavien mukaan yhteisöllisen näytelmän tekemisessä jokaisen panos on yhtä tärkeä, oleellista on tekemisen riemu.

”Musta onnistui just siksi, että oli tosi kevyt. Jos olisi ollut enemmän valmisteltu, olisi rima noussut, nyt hypättiin yhdessä kylmään veteen. Heti, kun oot epävarma, sun on pakko katsoa toiseen, että mitäs me nyt tehdään. Jos on liikaa hajoiteltu, menee siihen, että minä olen harjoitellut tämän näin.” (Aikuisten ryhmähaastattelu, Helsinki 19.10.2014)

Adoptioperheiden tapaamisissa pitäisi haastateltavien mukaan enemmän hyödyntää osallistujien ammattitaitoa ja toiminnallisia, narratiivisia menetelmiä. Vanhempien mielestä ulkopuolisten palveluntarjoajien (tanssi- ja musiikkiryhmät, ruokapalvelut, jne.) sijaan tapahtumien sisältöä voisi enemmän tuottaa osallistujien kesken. Adoptiolapsille on erityisen tärkeää saada positiivisia kokemuksia osallisuudestaan. Olisi myös hyvä joskus poistua adoptio-ongelmien ja lasten erityistarpeiden ääreltä. Haastateltavat toteavat, että adoptiolapset ovat liian usein tekemisen kohteina, eivät itse tekijöinä.

”Meidän lapsilla on hankaluuksia koulussa lukuaineissa, mutta ovat hyviä taitoaineissa. Tarvitaan palautetta siitä, että on hyvä jossain ja saa palautetta siitä. Että mitataan muussakin kuin lukuaineissa.” (Aikuisten ryhmähaastattelu, Helsinki, pvm)

Ulkopuolista aikuisohjausta vanhemmat pitivät tärkeänä siksi, että kohderyhmän ikäisten nuorten on joskus helpompi avautua perheen ulkopuoliselle aikuiselle, joka pitää heitä erillisinä persoonina, asetelman vanhempi-lapsi sijaan. Aikuisohjaaja kykenee myös näkemään nuoren halukkuuden tai uskalluksen osallistua toimintaan ja voi antaa nuorelle mahdollisuuden ajoittain vetäytyä tai tarkkailla tilannetta hieman etäämmältä, oman mielensä mukaan. He pitivät myös tärkeänä sitä, että toiminnalla on yhteinen päämäärä.

”On jäänyt mieleen Frisbeegolfin jälkeen porukka. Näki kyllä sen, miten tärkeä aikuisvetäjän rooli on. Nehän olisi muuten häröilleet missä sattuu. Mutta siinä oli myös se, miten onnellisia ne oli. Näki, että tähän on kyllä kannattanut panostaa.” (Aikuisten ryhmähaastattelu Kuopio 1.2.2015)

2014 Intiaiseen ja Tarinamatkaan osallistuneilta kerätyt palautteet ovat pääasiassa kiittäviä ja positiivisia. Tapahtumaan kohdistui kritiikkiä siitä, että ohjelma keskittyi joidenkin mielestä liiaksikin Tarinamatkaan, eivätkä kaikki löytäneet sen puitteissa mieluisaa tekemistä. Tärkeimpänä 2014 Intiainen –maatapaamisessa pidettiin ihmisten kohtaamisia. Nuorten huomioimista pidettiin hyvänä asiana.

”Ovatpa ohjelmat kuinka hienoja tahansa, eniten odottaa ja kaipaa aina ihmisten tapaamista ja hyviä keskusteluja. Nuorten toiminta sai hyvän alun ja siitä voisi jatkaa niin, että nuoret tulevat edelleen ja aikuisinakin.” (2014 Intiainen –palutteen)

”Tarinamatkan kautta pääsi tutustumaan uusiin ihmisiin ”luonnollisesti”. Mukana oleminen oli hieno kokemus kaikille perheenjäsenille.” (2014 Intiainen –palutteen)

Samoin kuin nuoret, myös adoptiovanhemmat toivoivat toiminnallisia tapahtumia, joilla isät ja pojatkin saataisi osallistumaan aktiivisemmin. Maatapaamisten lisäksi toivottiin pienempiä tapaamisia, joissa olisi rento ja avoin tunnelma. Maatapaamisia ajatellen voisi järjestää vuoden mittaan erilaisia työpajoja joissa sekä narratiivisia että monimediallisia tapoja voitaisi hyödyntää. Yhteisöllisen esityksen hyvinä puolina pidettiin yhteisiä onnistumisen kokemuksia sekä lupaa myös epäonnistua. Kokemus saattaa olla jopa terapeutinen ja perheen sisäisiä suhteita vahvistava. Vanhempien mielestä adoptiolapset tarvitsevat onnistumisen ja osallisuuden kokemuksia kohteena olemisen ja ongelmiin keskittymisen sijaan. Tarinoita ja omista joukoista löytyviä voimia olisi hyödynnettävä. Perheen ulkopuolisen aikuisen ohjausta pidettiin nuorten persoonan kehittymiselle hyvänä asiana. Tarinamatka tutustutti ihmisiä toisiinsa ja antoi yhteisiä kokemuksia koko perheelle. Tapahtumissa tulisi kuitenkin tarjota riittävästi vaihtoehtoja kaikille osallistujille.

7.4 Aikuisten lomakekyselyn ja ryhmähaastattelujen yhteenveto

Taulukossa 5 esitän adoptiovanhempien ryhmähaastattelun tulokset puolistrukturoiduissa, keskustelunomaisissa haastatteluissa nousseiden teemojen ja kysymysrungon pohjalta kolmeen kategoriaan – Tapahtumat, Syntymämaan kulttuuri ja identiteetti sekä Toiveet - jaettuina. Aikuisten ryhmähaastatteluihin osallistui yhteensä 6 adoptiovanhempaa Kuopiossa ja Helsingissä.

Taulukko 5. Adoptiovanhempien ryhmähaastattelun tulokset teemojen ja kysymysrungon pohjalta

TEEMA	KYSYMYS	VANHEMPIEN VASTAUKSET
TAPAHTUMAT	Miksi tapahtumissa käydään?	<ul style="list-style-type: none"> - rento yhdessäolo ja vertaistuki niin lapsille kuin aikuisillekin - yhteisöllisyyden ja onnistumisen kokemukset - samasta maasta adoptoitujen kohtaamiset - eri maista adoptoitujen kohtaamiset
	Miksi tapahtumissa ei käydä?	<ul style="list-style-type: none"> - ulkopuolisuuden pelko - kyllästyminen adoptioaiheeseen - oletus siitä, että nuoria ei kiinnosta
SYNTYMÄMAAN KULTTUURI JA IDENTITEETTI	Osallistumisen vaikutus nuoren identiteetin kehittymiselle	<ul style="list-style-type: none"> - muiden saman taustan omaavien kohtaaminen antaa johonkin kuulumisen kokemuksia - ulkopuolinen aikuisohjaaja antaa tilaa nuoren omalle persoonalle - rakennuspalikoita nuoren kulttuuri-identiteetin kehittymiselle - onnistumisen ja yhteisöllisyyden identiteettiä vahvistavat kokemukset
TOIVEET		<ul style="list-style-type: none"> - rentoa ja avointa yhdessäoloa lapsille ja vanhemmille - toiminnallisuutta - onnistumisen ja yhteisöllisyyden kokemuksia - monipuolista ja mahdollisimman monia miellyttävää ohjelmaa - tarinoiden ja "omien joukkojen" taitojen hyödyntämistä

Myös vanhempien tulosten yhteenvedossa korostan toiveita tapahtumien suhteen. Vanhemmat toivovat tapahtumista vertaistukea ja rentoa yhdessäoloa niin itselleen kuin lapsilleenkin. Adoptiolapset tarvitsevat johonkin kuulumisen ja onnistumisen tunteita. Niitä tapahtumat vanhempien mielestä tarjoavat.

8 Pohdinta

Tässä luvussa esitän mielestäni tärkeimmät tulokset, teen kehitys- ja toimintaehdotuksia ja pohdin adoptionuorille suunnattuja tapahtumia sekä niiden liittymistä kulttuurituottajan toimenkuvaan. Niin adoptoidut itse kuin heidän vanhempansakin ovat erittäin heterogeeninen ryhmä, joten päteviä yleistyksiä ei aineistoni pohjalta voi tehdä. Opinnäytetyössäni pyrin löytämään vastauksia kysymyksiin millaisia kulttuuri-identiteettiä vahvistavia tapahtumia tarvitaan, miten syntymämaan kulttuuri näkyy ja vaikuttaa tapahtumissa, mitkä tekijät tapahtumiin osallistumiseen vaikuttavat sekä mitä tapahtumilta toivotaan. Työn tilaaja Adoptioperheet ry toivoi opinnäytetyöltä mahdollisimman käytännönläheistä lähestymistapaa. Mielenkiintoni herätti jo esiselvitysvaiheessa kansainvälisesti adoptoiduille nuorille järjestettävän toiminnan vähäinen määrä suhteessa ja heidän lukumääränsä. Nykyisin järjestettävät tapahtumat tavoittavat karkeasti arvioiden vain noin 150-200 yli 12-vuotiasta nuorta vuosittain.

Selvitystyössäni nousi vahvasti esiin nuorten omaa halu osallistua toimintaan. Toiminnan suunnitteleminen ja toteuttaminen poistaisi toiseuden ja ”ongelmallisena objektina” olemisen kokemuksia. Tapahtumat muuttuisivat houkuttelevammiksi, jos nuoret itse voisivat vaikuttaa tapahtumien suunnitteluun ja järjestämiseen. Tapahtumilta toivotaan vertaiskohtaamisia ja toiminnallisuutta. Nuoret haluavat kuulla vanhempien adoptoitujen kokemuksia ja jakaa omia kokemuksia nuoremmille. Nuoret kokivat heille järjestetyt vähäiset tapahtumat ja tapaamiset itsetuntoa kohentavina, erilaisuuden hyväksymistä helpottavana ja identiteettiä vahvistavana. Ulkopuolisen aikuisen ohjausta pidettiin hyvänä ryhmäytymisen, tutustumisen ja toiminnan päämäärätietoisuuden kannalta. Kokemukseni mukaan nuorten on joskus myös helpompi lähestyä perheen ulkopuolista vanhempaa tai vertaistukijaa omaa taustaa ja identiteettiä koskevissa asioissa. Nuorten ryhmähaastattelujen perusteella syntymämaan kulttuuri kiinnostaa nuoria vähemmän kuin adoptiotaustan käsittely, vaikka nuoruusvuosina kiinnostus omaa alkuperää ja etnisyyttä kohtaan usein kasvaakin (Benjamin 2014, 82-83). Kodeissa tuodaan syntymämaan kulttuuria esiin, mutta nuorten syntymämaahan kohdistuva kiinnostus liittyy lähinnä omiin biologisiin juuriin, syntymämaan ruokaan, musiikkiin ja urheiluun. Vanhemmat toivoivat tapahtumilta nuorten onnistumisen ja osallisuuden kokemuksia ainaisen ”objektina ja ongelmana” olemisen sijaan.

Uskoakseni koko adoptiokenttä hyötyisi eri adoptiotoimijoiden vahvemmassa yhteistyöstä. Adoptioperheet ry:llä on vahva ja laaja verkosto koko Suomen kansainvälisesti adoptoineisiin perheisiin, Pelastakaa Lapset ry:llä kokemusta ja ammattilaisia käytettävissään nuorten ryhmätoiminnan ohjaamiseen ja Interpedialla valmis konsepti nuorten toiveissa olevien leirien järjestämisessä. Adoptio ilmiönä on nyt pinnalla erilaisten televisio-ohjelmien, keskustelujen ja lakimuutosten vaikutuksesta. Avoin adoptio ja homoseksuaalien oikeus adoptioon puhuttavat. Tätä ajankohtaisuutta olisi kenties mahdollisuus hyödyntää myös erilaisten rahallisten tukien saamisessa.

Nuoret toivoivat toiminnallisia tapahtumia: leirejä, työpajoja ja liikuntaa. Syntymämaan kulttuuria voitaisi kuljettaa mukana esimerkiksi erilaisissa työpajoissa, joissa musiikin, teatterin, valokuvauksen, animaation tai vastaavien avulla luotaisi nuoria kiinnostavia kokonaisuuksia. Työpajoja voitaisi järjestää myös maatapaamisten ulkopuolella. Ohjaajina voitaisi hyödyntää eri alojen opiskelijoita tai adoptionuoria itseään. Kaikkia nuoria eivät työpajat kiinnosta, etenkin ”kulttuuri”-etuliitteellä markkinoituina. Liikunnallisissa lajeissa perinteisten pallopelien lisäksi voisi tarjota hieman epätavallisempia ryhmäyty-

mistä ja tutustumista tukevia liikunnallisia lajeja, kuten geokätkentä ja frisbee-golf, vaikkapa hieman sovellettuina tilanteeseen ja paikkaan sopien. Erityisen tärkeää on pitää huoli siitä, että annetut lupaukset lunastetaan. Adoptionuoria voisi kutsua maatapaamiin ja leireille ns. isosiksi, ryhmätoimintojen järjestäjiksi (disko, urheilutapahtumat, teatterikerhot, ym.) ja vertaistueksi nuoremmille. Vanhempia adoptoituja voisi myös kannustaa toteuttamaan ”liikkuvia” kohtaamisia ympäri maata. Riittävää vapaa-aikaa tapahtumien yhteydessä ei saisi unohtaa.

Mielestäni maatapaamiset ovat oiva tapa osoittaa lapselle, että syntymämaata ja sen kulttuuria pidetään arvossa. Koska kaikkialla Suomessa nuorten ei ole mahdollista koontua säännöllisesti vähäisen lukumäärän ja pitkien etäisyyksien takia, olisikin erityisen tärkeää, että maatapaamisten ohjelmasisältö houkuttelisi nuoret vertaiskohtaamisiin edes kerran vuodessa. Muiden adoptionuorten vertaistuki ja seura antavat adoptiolapselle paikan omana itsenään kuulluksi tulemiselle (Adoptioperheet ry:n nettisivut). Maatapaamisissa adoptoidut saavat yhteenkuulumisen kokemusten kautta vahvistusta omalle sosiaaliselle identiteetilleen, joka rakentuu huomaamalla samankaltaisuutta ympäröivän ryhmän jäsenissä (Helkama ym. 2004, 366; Liebkind 1988, 66-70). Kokemukseni mukaan juuri näissä tapahtumissa – kodin lisäksi - luodaan pohja lapsen tavalle käsitellä omia juuriaan ja etnisyyttään. Hyvänä esimerkkinä perheiden yhteisestä mahdollisuudesta kokea lapsen syntymämaan kulttuuria oli tapahtumapilotti Tarinamatka. Palautteiden perusteella yhteisöllisen esityksen tekeminen koettiin yhdistäväksi ja jopa terapeutiseksi. 2014 Intiaiseen ja Tarinamatkaan osallistuneet nuoret ovat aktivoituneet järjestämään omia tapaamisiaan tapahtuman jälkeen (Lilly Korpiolan puhelinhaastattelu 20.3.2015).

Adoptioperheiden maatapaamisten haasteena on se, että ne järjestetään joka vuosi eri paikkakunnalla ja eri ihmisten toimesta. Tapahtuman suunnittelu aloitetaan lähes nollapisteestä, vaikka apuna ovatkin esimerkiksi Adoptioperheet ry:n Maatapaamisen järjestäjän opas (Adoptioperheet ry:n nettisivut) ja muu tuki sekä aikaisempien järjestäjien kokemukset. Pelko tapahtumajärjestämisen vaativuudesta vaikuttaa siihen, ettei järjestäjiä aina löydy tarpeeksi eikä osallistujien erityistaitoja osata hyödyntää riittävästi, joten pieni järjestäjien joukko ei pääse itse rauhassa nauttimaan työnsä tuloksista. Kaikki kulttuurituotantoa opiskelleet ja etenkin kolmannella sektorilla työskentelevät tunnistavat vapaaehtoistoiminnan haasteet ja muutoksen suunnan. Ihmiset eivät halua sitoutua pitkäaikaisiin projekteihin, mutta omaan erityisalaan liittyviä pienempiä paketteja ollaan valmiita

tekemään (Isoaho 2011, 14.) En näe lainkaan mahdottomana omaa työllistymistäni kausiluonteisesti erilaisten adoptioperheille suunnattujen tapahtumien parissa. Omaa tapahtumatuottamisen osaamistani, adoptiokentän tuntemustani ja vahvoja verkostojani hyödyntämällä voisin kehittää toimivan tavan erilaisten tapahtumien tuottamisessa.

Leena Björkqvist ja Katri Halonen (Tuottaja 2020 2012, 37) toteavat, että tulevaisuuden tuottajan on oltava avarakatseinen eli monimuotoisuutta kunnioittava sekä avoin ihmisiä, kulttuureja ja erilaisia ilmiöitä kohtaan. Kulttuurituottajan on huomioitava myös globalisumisen ja sen rinnalla kulkevan ”vastakohdan”, pientä, paikallista ja intiimiä kohti kulkevan globalisaation vaikutukset. *”Esimerkiksi eri rodut, elämäntavat, (ala)kulttuurit, ammattikunnat ja uskonnot muodostavat omia vähemmistöjään ja identiteettejään. Yksilö voi kuulua useisiin viiteryhmiin ja näytellä kussakin tilanteessa parhaaksi arvioimaansa identiteettiä oman identiteettipääomansa varassa.”* (Kulttuurituottaja 2020 2012, Kulttuuri katalysoi 40.) Selvitystyöni sisältää useita Katri Halosen (2007) Tuottajan tähden osalualueita.

Kuvio 5. Kulttuurituottajan Tähti (Halonen 2007)

Kulttuuri –sakaran kaikki osa-alueet ovat helposti yhdistettävissä adoptionuorille järjestettäviin tapahtumiin. Myös Kohde & menetelmät –sakaran taidepajat ja sosiokulttuurinen työ lasten, nuorten ja monikulttuurisuuden parissa sekä Työkenttänä toimiminen yhdistysten ja vapaaehtoisuuden parissa tai jopa yrittäjänä, ovat helposti sovellettavissa

kohderyhmääni liittyvään toimintaan. Selvimmin liikutaan niin Kulttuurin kuin Toisen toimialan rajapinnallakin. Operationaalisen erityisalueen seikat puolestaan kuuluvat lähes kaikkeen tapahtumajärjestämiseen.

Selvitystyöni luotettavuuteen vaikuttaa tahtomattanikin oma kokemukseni adoptioäitinä. Rajauksen tekeminen kulttuurituotannon opinnäytetyötä ajatellen oli vaikeaa, koska koen adoptiolapsen identiteetin kovin tärkeäksi heille suunnattua toimintaa ajateltaessa. Lähdeaineiston suhteuttaminen Suomalaiseen yhteiskuntaan ei sekään ole ongelmallista. Pitkäaikaisin tutkimusaineisto tulee Yhdysvalloista, jossa jo yhteiskunnan perusrakenne sekä adoptiohistoria ovat täysin suomalaisesta poikkeavia. Vaikka pohjoismaiset tutkimustulokset olisivat vertailukelpoisempia, niidenkään soveltaminen Suomeen ei ole täysin yhtenevää huomioiden esimerkiksi Ruotsin huomattavasti pidempi historia kansainvälisessä adoptiossa, yhteiskunnan väestörakenne sekä kansainvälisesti adoptoitujen määrä: Suomessa 4500, Ruotsissa 50 000. (Adoptioperheet ry:n nettisivut.)

Ryhmähaastatteluihin osallistuneet nuoret edustavat mielestäni hyvin koko ikäryhmän Suomeen adoptoituja. Pienehköllä haastateltujen vanhempien joukolla on pitkä kokemus adoptiovanhemmuudesta ja adoptioperheiden tapahtumista. Siksi pidänkin heidän lukumääräänsä riittävänä. Haastattelujen toteuttaminen Helsingissä ja Kuopiossa antaa mielestäni hyvän kuvan adoptioperheiden alueellisista eroavaisuuksista. Niin nuorten kuin adoptiovanhempienkin joukosta puuttuivat kuitenkin passiivisimmat edustajat eli ne, joita syntymämaan kulttuuri tai adoptioperheille ja -nuorille suunnatut tapahtumat eivät kiinnostaneet ollenkaan.

Selvitystyöni ja aikaisempien aiheeseen liittyvien tutkielmien (esim. Koskinen 2008) perusteella aihe vaatisi syvempää tutkimusta. Opinnäytetyötä syvemmälle luotaavassa tutkimuksessa kohderyhmä kannattaisi rajata pelkästään nuoriin, hieman suppeammalla ikähaarukalla, ja kokeilla heidän kanssaan erilaisia toiminnallisia kulttuurituotannon tapahtumamuotoja. Käytäntöjen ja kokemusten benchmarkaus muissa Pohjoismaissa olisi varmasti hyödyksi. Koska toiminta adoptiokentällä perustuu vahvasti vapaaehtoisuuteen, olisi löydettävä toimintoja, jotka eivät vaadi suurta rahoitusta tai ammattilaisohjausta. Opinnäytetyöni sisältää runsaasti tietoa yhdestä marginaaliryhmästä ja siihen vaikuttavista laajemmista yhteiskunnallisista tekijöistä, kuten rasismi ja monikulttuurisuus. Uskon, että identiteettiin ja kulttuuriseen taustaan liittyvät kysymykset on tulevaisuudessa huomioitava entistä vahvemmin myös kulttuurituotannon puolella. Monikulttuuris-

tuva Suomi sekä kulttuuritoiminnan ilahduttavasti lisääntyvä yhteistyö sosiaali- ja terveysalojen kanssa mielestäni vaativat myös kulttuurituottajalta halua ymmärtää (kulttuuri)identiteetin kehitykseen ja käyttäytymiseen liittyviä tekijöitä. Samalla opinnäytetyöni antaa vihjeen siitä, että on olemassa pienryhmiä, joiden toimintojen kehittämiseen kulttuurituottaja voisi ammattitaidollaan vaikuttaa.

Lähteet

- Adoptioperheet ry. Adoptiolapsi päivähoidossa. [verkkodokumentti].
<http://www.adoptioperheet.fi/pdf/adoptiolapsi_paivahoidossa_2013.pdf >
(luettu 2.1.2015)
- Adoptioperheet ry. Kouluopas. [verkkodokumentti].
http://www.adoptioperheet.fi/sites/default/files/liitetiedostot/murrosika_1.pdf
(luettu 13.1.2015)
- Adoptioperheet ry. Me. [verkkodokumentti].
<<http://www.adoptioperheet.fi/adoptio>> (luettu 2.1.2015)
- Adoptioperheet ry. Tule mukaan. [verkkodokumentti].
<http://www.adoptioperheet.fi/tule-mukaan>, luettu 13.11.2014
- Adoptioperheet ry. Maatapaamisen järjestäjän opas. [verkkodokumentti].
<<http://www.adoptioperheet.fi/maatapaamisten-jarjestajana>> (luettu 3.3.2015)
- Adoptioplus. Palvelut. [verkkodokumentti]. <<http://www.adoptioplus.fi/palvelut>> (luettu 13.2.2015)
- Benjamin, S. 2014. Kulttuuri-identiteetti – Merkitys kehitykselle ja kotoutumiselle.
Laine, M.: Kulttuuri-identiteetti ja kasvatus. Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 56-105. [verkkodokumentti].
<[http://kulttuuriperintokasvatus-fi-bin-directo.fi/@Bin/1697abea6415fefe0dbea7a4a3fb264c/1426600425/application/pdf/225130/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf](http://kulttuuriperintokasvatus-fi-bin.directo.fi/@Bin/1697abea6415fefe0dbea7a4a3fb264c/1426600425/application/pdf/225130/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf)> (luettu 2.1.2015)
- Dorow, S.K. 2006. Transnational adoption. A cultural economy of race, gender and kinship. New York: New York University.
- Hall, S. 2002. Identiteetti. Tampere: Vastapaino.
- Halonen, K. & Teye, O. 2011. Kulttuuri kannattelee – Takulaisten näkemyksiä kulttuurituotannon tulevaisuudesta. Björqvist, L., Halonen, K., Hero, L-M., Teye, o., Uotila, P.: Tuottaja 2020. Kurkistuksia kulttuurituottajan tulevaisuuteen. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.
- Helkama, K., Liebkind, K. & Myllyniemi, R. 2004. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita, 1998 (7. painos 2007).
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Oy Yliopistokustannus, HYY yhtymä

Honkasalo, V. & Souto, A-M. 2007. Monikulttuurinen nuorisotyö. Hoikkala, T. & Sell, A.: Nuorisotyötä on tehtävä - Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisu 76. 115-138. [verkkodokumentti].<<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/kymppi-kerho.pdf>> (luettu 23.1.2015)

Huttunen, L. 2005. Etnisyys. Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O.: Suomalainen vieraskirja. Tampere: Vastapaino, 117-160

Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. 2005. Suomalainen monikulttuurisuus. Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O.: Suomalainen vieraskirja. Tampere: Vastapaino, 16-40.

Interpedia ry:n nettisivut. Nuorille. [verkkodokumentti]. <www.interpedia.fi> (luettu 13.2.2015)

Iso-Aho, Juha 2011. Kulttuuri kutsuu. Vapaaehtoiset tapahtumien voimavarana ja hengenluojina. Björqvist, L., Halonen, K., Hero, L-M., Teye, o., Uotila, P.: Tuottaja 2020. Kurkistuksia kulttuurituottajan tulevaisuuteen. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Korpiola, L. 2014. Pitkä tie äidiksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Koskinen, M. 2008. Kotona kahden maailman välillä - Kansainvälisesti adoptoidun nuoren aikuisen identiteetti. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteiden laitos. [verkkodokumentti].<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18970/URN_NBN_fi_jyu-200901161026.pdf> (luettu 13.12.2014)

Koskinen, M., Sarkkinen, S-M, & Svala, M. 2014 : Kansainvälinen adoptio Suomessa - Tutkimusnäkökulmia adoptioon. [verkkodokumentti].<<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/43062/978-951-39-5590-8.pdf?sequence=4>> (luettu 15.9.2014)

Korenius, S. 2007. Lapsi ulkomailta – Vanhempien rooli adoptiolapsen identiteetin kehityksessä. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto: Soveltavan kasvatustieteiden laitos. [verkkodokumentti].<<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20121/lapsiulk.pdf?sequence=1>> (luettu 14.12.2014)

Liebkind, K. 2001. Monikulttuurinen Suomi. Helsinki: Gaudeamus (2. painos)

Liebkind, K. 1988. Me ja muukalaiset. Helsinki: Gaudeamus

Löytty, O. 2005. Toiseus. Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O.: Suomalainen vieraskirja. Tampere: Vastapaino, 161-189.

Nurmi-Ahola, H. 2007. Mistä olet kotoisin? –Haastattelututkimus aikuistuneiden Suomeen lapsena adoptoitujen etnisestä identiteetistä. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto: Valtiotieteellinen tiedekunta. [verkkodokumentti].<<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/12662?show=full>> (luettu 20.12.2014)

Opas adoptiioneuvonnan antajille 2103. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja [verkkodokumentti]. < 2013:21, http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=9882186&name=DLFE-28643.pdf> (luettu 7.11.2014)

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Hki?: Sanoma Pro Oy

Parviainen, H. 2003. Kansainvälinen adoptiotoiminta Suomessa vuosina 1970-2000. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto

Pelastakaa Lapset ry:n nettisivut. Nuoret. [verkkodokumentti]. <www.pelastakaa-lapset.fi> (luettu 3.2.2015)

Rastas, A. 2007. Rasismi lasten ja nuorten arjessa. Tampere: Nuorisotutkimusverkosto. [verkkodokumentti]. < <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201301301021>> (luettu 2.2.2015)

Ruohio, H 2009. Kansainvälisesti adoptoituna Suomessa. Ulkomailta adoptoitujen nuorten kokemuksia suomalaisuudesta ja erilaisuudesta. Väestöntutkimuslaitos, katsauksia E37/2009. Helsinki: Väestöliitto, [verkkodokumentti]. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/044dba02461622d3a9d40f346de49131/1421845280/application/pdf/233978/Kansainvalisesti%20adoptoituna_Web.pdf> (luettu 7.12.2014)

Ruohio, H 2012. Kansainvälinen adoptio: missä mennään? Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen Työpaperi 2012 (2) [verkkodokumentti]. <http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/2086105/VTL+Tyopaperi+2_Ruohio.pdf> (luettu 2.12.2014)

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:21. Opas adoptiioneuvonnan antajille [verkkodokumentti]. <http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=9882186&name=DLFE-28643.pdf> (luettu 17.12.2014)

Tilastokeskus, Suomen virallinen tilasto (SVT): Adoptiot ISSN=1797-7363. 2012, Liitetaulukko 1. Adoptiot lapsen iän ja syntymäpaikan mukaan 2000–2012. Helsinki: Tilastokeskus [verkkopublication]. <http://www.stat.fi/til/adopt/2012/adopt_2012_2013-05-31_tau_001.fi.html> (luettu 15.11.2014)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valviran nettisivut. Luvat. [verkkodokumentti]. <<http://www.valvira.fi/luvat/adoptio/tilastot>> (luettu 15.12.2014)

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Yhteiset lapsemme ry:n nettisivut. Yhteiset lapsemme. [verkkodokumentti]. <<http://www.yhteisetlapsemme.fi>> (luettu 3.2.2015)

Puhelinhaastattelut:

Korpiola, Lilly, Adoptioperheet ry:n hallituksen puheenjohtaja 2011-14, 12.2.2015
 Piitulainen, Mirja, sosiaalityöntekijä Pelastakaa Lapset ry, 1.3.20

Ryhmähaastattelut:

Adoptionuoret

1.2.2015 Kuopio, Vanha pappila. Seitsemän (7) nuorta, 14-19 v.

Ikä, vuotta	Syntymämaa	Tyttö/Poika	Suomeen tuloikä
18	Kolumbia	T	8 v
15	Venäjä	T	1 v 2 kk
14	Kiina	T	1 v 2 kk
19	Kolumbia	P	3 v
14	Kolumbia	P	3 v
14	Kolumbia	P	3 v
16	Thaimaa	P	4 v

14.2.2015 Helsinki, Adoptioperheet ry:n toimisto. Viisi (5) nuorta, 14-23 v.

19	Venäjä	P	1,5 v
23	Venäjä	P	3 v
14	Intia	T	1,5 v
14	Intia	T	1 v
19	Venäjä	P	6 v

Adoptiovanhemmat

19.10.2014 Helsinki, haastateltavan koti, neljä (4) adoptiovanhempaa.

1.2.2015 Kuopio, Vanha pappila, kolme (3) adoptiovanhempaa.

Lilly Korpiola, Helsinki

Satu Paavola, Helsinki

Magi Viljanen, Helsinki

Tiina Autio, Kuopio

Marikki Juntunen, Kuopio

Jaana Kurttila, Kuopio

Lomakekyselyt:

Lapset ja nuoret

Etelä-Afrikka-adoptioperheiden tapaaminen

Kotka 1.-2.2.2014

11 lasta, iät 7-12 vuotta

Vanhemmat

Etelä-Afrikka-adoptioperheiden tapaaminen

Kotka 1.-2.2.2014

5 adoptiovanhempaa

Liite 1

Lomakekysely lapset ja nuoret

Ikä	
Tyttö	
Poika	
Kotipaikka	

1) Oletko käynyt EA -tapaamisissa aikaisemmin?   Olen   En

2) Jos olet, niin kuinka usein (arvioi suunnilleen)? _____

3) Kuinka monta kertaa vuodessa haluaisit tapaamisia? _____

4) Mikä olisi sopiva pituus tapaamiselle (voit valita useamman)

- a) 2-4 tuntia
- b) 1 päivä
- c) 2-3 päivää
- d) viikon leiri

5) Miksi tulit Kotkan tapaamiseen?

---

6) Mitä haluaisit tapaamisissa tehdä? Kirjoita tähän ideoita ja/tai ympäröi 5 mieluisinta alla olevista vaihtoehtoista.

Tanssia	Laulaa	Musisoida
Tehdä Teatteria	Tehdä Ruokaa	Retkeillä
Katsoa Elokuvia	Valokuvata	Maalata Kuvia
Kiipeillä	Seikkailla	Uida
		Hiihtää
		Luistella
Kuulla Etelä-Afrikasta	Tavata Tuttuja	Saada Kavereita
Tehdä Meikkejä Ja Kampauksia	Pelata	Chillailla
Tavata Isompia Adoptoituja	Tehdä tietokonepelejä/-animaatioita	

KIITOS, ETTÄ VASTASIT!!!

Liite 2

Lomakekysely (vanhemmat)

Nimi _____

Osoite _____

Sähköposti _____

Puhelin _____

Lapsen/lasten ikä _____

1) Oletko käynyt tapaamisissa aikaisemmin? Kyllä   En

2) Kuinka monta kertaa kaikkiaan?

3) Kuinka monta kertaa vuodessa haluaisit tavata muita perheitä?

Miksi käyt tapaamisissa/ Mitä toivot tapaamisilta?

Haluaisitko itse järjestää tapahtumia ja minkälaista apua kaipaisit järjestelyissä? Jatka kirjoittamista kääntöpuolelle....

KIITOS, KUN VASTASIT!!

Liite 3

Nuorten ryhmähaastattelukysymykset

TEEMA	PÄÄKYSYMYS	ALAKYSYMYKSIÄ
DEMOGRAFIA	Esittely Taustaa Määrittelyt	- nimi, ikä, asuinpaikka, mistä ja minkä ikäisenä tullut - tunneteko toisenne - onko lähiseudulla muita adoptiolapsia - ”identiteetti, kulttuuri, kulttuuritausta, kulttuuri-identiteetti, tapahtuma”
LÄMPPIÄ	Millaisista tapahtumista tykkäätään?	- millaisissa tapahtumissa tykkäät käydä ja miksi - onko tapahtumia riittävästi, kuinka usein haluaisit käydä - vaikuttaako asuinpaikka siihen, mitä on tarjolla ja kuinka paljon - onko joihinkin tapahtumiin helpompi mennä, kuin muihin, miksi - ulkopuolisuus, samankaltaisuus
TAPAHTUMAT	Adoptiotapahtumahistoria Maatapaamiset (2014 Intiainen) Ryhmätapaamiset Juurimatkat Muut	- oletko aikaisemmin käynyt - leirit, nuorten treffit - miksi menitte/ette menneet vanhemmat/kaverit/itse - mikä näissä tapahtumissa houkuttaa/ei houkuta/tekee erilaisiksi - mistä tykkäsit/mistä et - onko ollut hyötyä/haittaa - oma fiiliksensä, maa/adoptio/muu - miten nuoret huomioitu maatapaamisissa/muulla - onko tuttavuuksia kaukaa, onko pysynyt, miksi/ei - ohjattu toiminta
	Miten tapahtuma valitaan?	- onko hyvä, että käsitellään adoptiota tai syntymämaata - houkuttaako kulttuuritausta /syntymämaa/adoptio valinnoissa - mitä et todellakaan halua - missä vaiheessa alkanut kiinnostaa kulttuuritausta
	Onko selvä muutos valinnoissa tapahtunut?	- tuliko paussi, miksi? - murrosikä, muutto - miten mieltymykset vaihdelleet eri ikäisenä: 10-12, 13-15, 16-19
KULTTUURI-TAUSTA	Käsittely kotona Itse	- miten käsitelty/harrastettu syntymämaata - lähtöisin itsestä/vanhemmista/kavereista/muu - kiinnostaako
IDENTITEETTI	Miten vaikuttaa identiteettiin?	- vaikuttavatko tapahtumat identiteettiin, oman itsen ajattelemiseen - onko kasvattanut, vahvistanut, heikentänyt - vertaisuus, merkitys, kaverin tuki - puheenaiheet - halutaanko taustaa muistella - rasismi/kiusaaminen - miten esittäydyt
TOIVEET	Minkälaisia tapahtumia toivotaan?	- onko toiveita kysytty - mitä olisit kaivannut, onko tarvetta - tarvitaanko ulkopuolista vetäjää - haluaisitko itse järjestää - uusia ideoita
MUUT ILMENEVÄT	Tiedonkulku, Innostuminen	- mitä kanavia pitkin tieto kulkee/fb - miten innostua vertaisvetäjäksi

Liite 4

Vanhempien ryhmähaastattelukysymyksiä

Miksi tapahtumissa käydään?

Miksi tapahtumissa ei käydä?

Mitä tapahtumilta toivotaan?

Tapahtumien vaikutus nuoren identiteetille?

Syntymämaan kulttuuri ja sen merkitys?

Huoltajan lupa alle 18-vuotiaan osallistumisesta

Arvoisa vanhempi

Olen Ulla Niemi-Pynttari ja teen opinnäytetyötäni kulttuurituotannon koulutusohjelmassa, Metropolia Ammattikorkeakoulussa Helsingissä. Olen 6-vuotiaan adoptiotyttären äiti. Opinnäytetyöni teen Adoptioperheet ry:n tilauksesta sekä omasta suuresta kiinnostuksestani aiheeseen.

Opinnäytetyöni alustava otsikko on: "Kansainvälisesti adoptoitujen lasten kulttuuri-identiteetin vahvistaminen toiminnallisilla tapahtumilla" ja se pyrkii vastaamaan mm. kysymykseen "millaista identiteettiä vahvistavaa kulttuuritoimintaa 12-19 -vuotiaat nuoret kaipaisivat?" Samalla kartoitan jo tarjottavaa toimintaa. Teen aiheesta ja adoptionuorten ryhmistä mahdollisesti myöhemmin myös artikkelin Adoptioperheet -lehteen.

Ryhmähaastatteluun osallistuu 4-6 nuorta, joiden kanssa jutellaan rennosti eri aiheista, kuten

- millaiset tapahtumat ovat jääneet mieleesi ja miksi?
- mitä olisit kaivannut lisää?
- mikä ei todellakaan kiinnosta?
- onko hyvä, että toiminta jotenkin liittyy adoptioon ja/tai syntymämaan kulttuuriin, vai ei?
- onko tapahtumilla ollut vaikutusta ajatuksiisi omasta taustastasi?
- oletko itse saanut vaikuttaa toiminnan muotoihin?

Haastattelu kestää n. tunnin ja se nauhoitetaan. Aineisto on pelkästään omassa käytössäni, valmiiseen opinnäytetyöhön tulevia osuuksia lukuun ottamatta. Haastattelua käytän aineistona opinnäytetyössäni joko nimellä tai nimettömästi (ellei lapsen nimeä voi käyttää, merkitsen aineistoon esim. "tyttö, 16v"). Ennen opinnäytetyön ja lehtiartikkelin julkistamista lähetän nuorta koskevat tekstiosuudet sekä valokuvat haastatteluun osallistuneiden tarkistettavaksi.

Opinnäytetyötäni ohjaavat lehtori Laura-Maija Hero (laura-maija.hero@metropolia.fi) sekä Adoptioperheet ry:n puolesta Lilly Korpiola (Adoptioperheet ry:n puheenjohtaja 2011-14).

Adoptionuoret ovat tärkeä ja jatkuvasti kasvava joukko! Tarkoitus on kuulla juuri heidän ääntään ja toiveitaan.

Toivon, että opinnäytetyöni osaltaan vaikuttaa myös siihen, millaista tarjontaa nuorille tulevaisuudessa on.

Annan	suostumukseni	siihen,	että
			(lapsen nimi)
1)	saa osallistua opinnäytetyötä varten tehtävään ryhmähaastatteluun		kyllä
	/ ei		
2)	lapsen etunimi ja ikä saavat näkyä opinnäytetyön haastattelulainauksen yhteydessä		
	kyllä / ei		
3)	lapsen koko nimi näkyy opinnäytetyön lähdeaineistossa		kyllä
	/ ei		

Alle 18-vuotiaan huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Aika ja paikka

Lämpimin kiitoksin!

Liite 6

Facebook–haastattelukutsu nuorille

Hei!

Olen 6v -adoptiotyttären äiti ja teen kulttuurituotannon lopputyötä (opinnäytetyö eli oppari) Metropolian Ammattikorkeakoulussa. Oppari pyrkii vastaamaan kysymykseen: "Millaista toimintaa kansainvälisesti adoptoidut nuoret toivovat?"

Tarvisisin ryhmähaastatteluun 4-6 nuorta (12-19v), joilla on mielipiteitä jo olemassa olevasta toiminnasta ja/tai ideoita uudenlaiseen toimintaan. Onko hyvä, että toiminta jotenkin liittyy adoptioon tai syntymämaan kulttuuriin, vai ei? Miten ihmiset saataisi mukaan toimintaan? Oletko itse saanut vaikuttaa toiminnan muotoihin? Miten toiminnasta kannattaisi viestittää?

Lähde mukaan, vaikket olisi adoptioon liittyvissä tapahtumissa käynytään. Alle 18 vuotailta tarvitsen vanhempien luvan. Haluan kuulla juuri nuorten omaa ääntä!

Ryhmähaastattelussa jutellaan porukalla rennosti eri aiheista. Tyyliin, "millaiset tapahtumat ovat jääneet mieleesi, miksi, mitä olisit kaivannut lisää, mikä ei todellakaan kiinnosta, mikä on vanhempien ja kavereiden vaikutus,..." Haastattelu kestää n. tunnin. Haastattelua käytän aineistona opparissani joko nimellä tai nimettömästi ("tyttö, 16v" ja mahdollisesti syntymämaa), täysin omien toiveidesi mukaisesti.

Sovitetaan aika ja paikka sen mukaan, mikä ryhmälle parhaiten sopisi. Ajankohta kuitenkin ennen 31.1.2015.

Lisätiedot ja ilmoittautumiset ullanie@metropolia.fi tai 050-5437958 tai viestillä Facebookiin nimellä Ulla Niemi-Pynttari

Liite 7

Termistö nuorille

Identiteetti

Ihmisen käsitys itsestään ja omista persoonallisista ominaisuuksistaan

Pysyvä minä

Tunne siitä, kuka olen ja mihin kuulun

Kulttuuri

Ihmiselle ominainen toiminta ja sen tuotteet; sivistys, "hengenviljely"; arvojen, tapojen, yms. kokonaisuus

Oikeastaan kaikki, mitä ihminen tekee

Ruoka, musiikki, teatteri, sarjakuvat, liikunta, työ, koulutus,...

Kulttuuritausta

Kulttuuritaustasta puhutaan silloin, kun ihminen on muuttanut toisesta kulttuurista uuteen maahan, uuteen kulttuuriin.

Kulttuuritausta on hänen ensimmäinen kulttuurinsa, joka kulkee mukana uudessakin kulttuurissa. Syntymämaan kulttuuri.

Kulttuuri-identiteetti

Se, miksi sinä tunnet itsesi kulttuuritaustasi perusteella

yksilön tai ryhmän yhteisöllinen identiteetti

Sen mieltämistä, mihin kulttuurisesti kuuluu, omien juurien tunnistaminen

Se, mikä tuntuu omalta

Tapahtuma

Mikä hyvänsä tiettyssä paikassa tiettyinä hetkenä esiintyvä ilmiö, ainutkertainen tai toistuva. Nyt: kaikki kokoontumiset ja tilaisuudet

Liite 8

Suomeen kansainvälisesti adoptoidut 2001-2014

Vuosi	0-4-vuotiaita	5-9-vuotiaita	10-19-vuotiaita	Yhteensä	Osuus %
2001	174	37	16	227	23,3
2002	204	21	17	242	15,7
2003	208	29	5	242	14
2004	278	26	7	311	10,6
2005	288	37	11	336	14,3
2006	191	25	9	225	15,1
2007	175	22	6	203	13,8
2008	158	21	10	189	16,4
2009	175	39	5	219	20,1
2010	146	32	7	185	21,1
2011	167	31	10	208	19,7
2012	147	36	17	200	26,5
2013	117	33	12	162	27,8
2014	114	28	0	142	19,7

Taulukko 6. Suomeen adoptoitujen lasten lukumäärä ja ikä 2001-2014 sekä yli 5-vuotiaiden prosentuaalinen osuus koko määrästä.

Koostettu Tilastokeskuksen ja Valviran tilastoista:

http://www.stat.fi/til/adopt/2013/adopt_2013_2014-05-28_tie_001.fi.html

<http://www.valvira.fi/luvat/adoptio/tilastot>